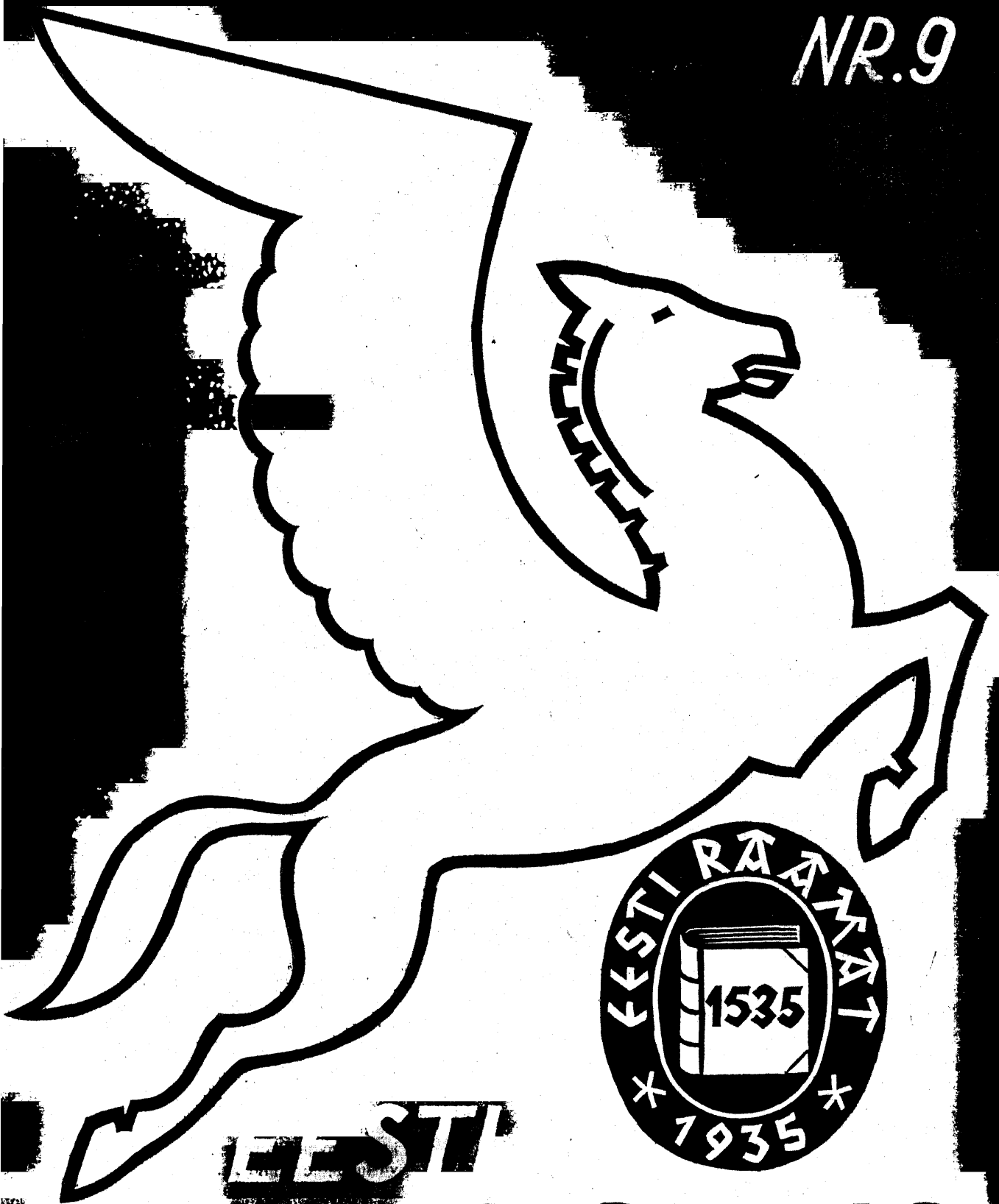

NR.9

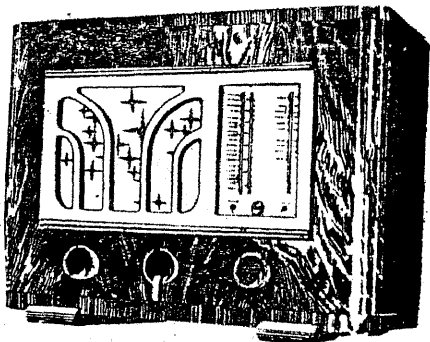
EESTI

NOORUS

PIKAD IGAVAD ÕHTUD ON KADUNUD

PHILIPS

M O O D S A RAADIOAPA-
RAADIGA ON TEILE KIND-
LUSTATUD ÜLETAMATU
VASTUVÕTT KOGU MAA-
ILMAST

510

5-lambiline oktoodsuper.

A. vahelduvvoolule — hind: Kr. 220.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 18.25 kuus.

U. alalis- ja vahelduvvoolule —
hind Kr. 230.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 19.— kuus.

835B

3-lambiline „Super Inductance“.

paararcivastuvõtja. Äärmiselt väike
voolutarvitusega. Sisseehitatud per-
manent dünaamiline valjuhääldaja.

Hind: Kr. 175.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 14.50 kuus.

944A

Super Inductance konstruktsioon.

Kõikide suuremate Euroopasaate-
jaamade vastuvõtja, permanent dünaamilise valjuhääldajaga varustatud, lihtne käsita-
mine, väike voolutarvitus. Hind Kr. 145.—. 13-kuise järelmaksuga Kr. 12.— kuus.

525

**5-lambiline kvaliteet-
oktood-super.**

A. vahelduvvoolule — hind: Kr. 265.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 22.— kuus

U. alalis- ja vahelduvvoolule —
hind Kr. 275.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 23.— kuus

535

**„Multi Inductance“, lühi-
lainetega.**

A. vahelduvvoolule — hind: Kr. 395.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 32.75 kuus

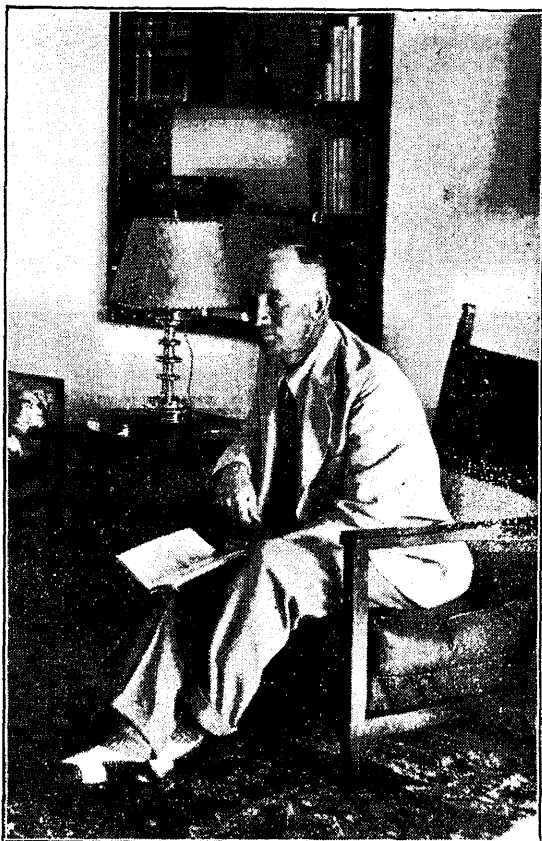
U. alalis- ja vahelduvvoolule —
hind Kr. 415.—
13-kuise järelmaksuga Kr. 34.25 kuus.

738B

**6-lambiline „Super
Inductance“**

Äärmiselt väike voolutarvitus, üle-
kande võimelt võrdne paremale vörk-
vastuvõtjale. Hind Kr. 280.—

13-kuise järelmaksuga Kr. 23.25 kuus.

E. ALAS NR. 92

DR. ED. BENEŠ

kirjutab „Eesti Noorusele“

Väikerahvaste probleem oli eelsõjaaegses Euroopas ajaloolise arengu peatõukejõude. Selle lahendas maailmasõda, rahvaste enesemääramise printsiipi aluseks võttes, ning Austria Ungari monarhhia, Vene tsarismi ja Saksa keiserialuse varemeil tärkas rida väikeriike, kes kuuluvad uue Euroopa süsteemi iseloomustavaimasse ossa.

Rahvusliku elu suhtes oli iseseisva vabariigi asutamine tšehhoslovakkia rahvale kõigiti suure tähtsusega. Eriti suur ja märgatav on edu kultuuri aladel, kus slovaki rahvaharu kirjanduse ja kujutavate kunstide kiire tõusuga 17 aasta jooksul täielikult on tõestanud oma iseseisva eksistentsi õigustuse.

Tean, et samad nähted ilmnevad kõigi pärast maailmasõda iseseisvaks saanud väikerahvaste juures ja et ka Eesti kultuurilisel alal tähelepandavalt on tõendanud, kui võrd Euroopa kultuur sellel läbi on rikastunud, et pärast iseseisvate rahvaste sünni on tulnud juurde niisugused uued liikmed!

Soovin noorele Eestile tõeliku edu kõigis kultuuri edendamise püüdes; seda poolehoidu jagab minuga kogu tšehhoslovakkia rahvas.

Dr. Beneš

**HENDRIK
ADAMSON**

RAAMATULE

Sestsaadik olnud mulle ilmutus,
kui võisin aduda su mõtet,
teejuhiks saanud mulle silmitu,
su seltsis palju teadmist tõdet.

Ju lapsepõlvest vaikne, eraklik
ma põgenesin üksindusse,
ja kullaliiva, pärliterasid
siis leidsin süvenedes susse.

Ei hoomand sinuga öö sügavust,
mis hingas pimedust ja õudu,
su tulest läidet, kuumalt küdedes
uut ammendasin elujõudu.

Ja kui veel senini mu elulaev
ei ole hukka joosnud karil,
tast pole võitu saanud tormi raev,
et olid liiga tõhus vari.

Su juubelil ei ole tuua muud,
kui seda tunnustust nii lihtist, –
mu tunded väljenduda puuanud
on sõnu kõlarikkaid tihti.

Ent vaikne kummarduski sõnatu
võib olla vahel paljuütlev,
võib väljenduda selles kõneta,
mis meel ta salajamas mõtleb.

24. augustil 1935. a.

Vaimse nälja õnnistusest

Paljud meie vanema põlve esindajaid, kui mõtleme tagasi oma noorusele, minetatud elukevadele, ei saa vaikida suurest vaimsest näljast, mis meeletult otsis rahuldust piiratud võimaluste juures.

Meie isadele ja emadele siis kool ja raamat ei olnud saanud veel palju olla. Aga mis vanemais võlgu jäänud, see ärkas lastes seda suurima ägedusega. Meie oma elluastumisega seisime uue sajandi künnisel. Ja uus põlvkond sirutas suuremaks lennuks tiibu.

Mitte iga noore taga ei seisnud seda miinimumi elujärke, et kooli tee oleks olnud sile ja avar ja et see tee oleks tõusnud kõrgustesse. Kesk- ja ülikool olid vaid üksikuile õnnelastele. Hulgad oma õppimisnäljaga, teadmishäbi ja jõudumõeldustega kitsaste värvate taha, või kadusid kõrvale pooltelt teedelt.

Kuid koolist tõugatuil ja hüljatuil ei olnud seega umbsõlme pandud veel mitte kõik elulõnga otsad. Nad ei jäänud kaugelki üksi oma vaimse nälja piinade kätte. Nad leidsid abi, nad leidsid sõbra, nad leidsid teejuhi ja õpetaja. Nendega jäi raamat, neile avanes igapäevane värske trükisõna.

Noh, eesti raamat siis kümnendikkugi veel polnud seda, mis ta praegu on, aga tolele ajale ta siiski oli palju. Tõsi, raamatu juurde olid teedki kitsad ja krobelised. Paljudele keele piirid panid juurdepääsu kinni üldkultuuri varasalvedele. Noorte ainelised võimalused olid piiratud. Vanemad veeretasiid iga kopikat sõrmede vahel, enne kui raatsisid ta välja anda. Raamat maksis, nagu paljugi, raha. Meie nooruses ei olnud veel laenuraamatukogusid, nagu nüüd on igas alevikus ja kihelkonnas... külaški...

Aga me murdsime siiski läbi, kõigist takistuse müüridest, üks nõnda, teine teisiti. Me kustutasime oma suurt vaimset nälga väikesel viisil. Ja kui olime põhja jalge alla saanud, siis juba suuremategi taotlustega. Meie taga seisis esivanemate, paljude, paljude põlvkondade vaimne alatoitus. Meie ees seisis unistuste tulevik. Ja selle vahel meie, tollekordsed noored, põlesime särisevate tungaldena oma vaimsete nälgade leekides. Kõik, mis oli, see oli meis endis. Meie nooruses ei

olnud sporti, ei olnud raadiot. Aga raamatud olid ja nende otsa me siis langesime.

Jah, nõnda meie oma uudishimu teravate nokkadega langesime aplusega igasugu kultuuride kallale, nagu laskuvad kullid huvitavale saagile. Ega väike nälg suurte võimaluste juures ei paku seda elamuste innukust, mida võimaldab suure nälja väikegi kergendus, kui kuski saad raksata raasukese. Taevast ja maa, mis oleks meist saanud, kui meil kehva koollitee lõpul ei oleks olnud raamatuid! Aga raamatud olid, nendega sidunesid meie suurimad elamused, olime väsimatud ja himehed trükisõna jälitamisel. Jah, need olid meie elu üllamad silmapilgud, igakord kui maailm me silme ees avanes uues uhkes küluses, kui raamat meid nägijaks tegi ning igapäev värskeid vaatevälju lahti harutas meie nälgiva mõistuse ja jäänuneva südame ees.

Ega raamat üksi ei soojenda ja ei valgusta, ta võib ka kõrvetada, nagu küünlatuli saab saatuslikuks juurdelendavale sääsele... Eks mõnigi meist siis oma noka kultuuri salvedesse sügavamale torganud, kui ta seda parajasti suutis seedida. Ja hakkas siis liigest silmaringist kaotama oma vaimset iseseisvust ja algupära. Teine jälle esimeste naudingute apluses jõudis kiire tülgausteni, hiljem raamatule mõeldes vaid seesmise vastuhaku värinaga. Kolmas, võib-olla, uppus raamatuise

Vaeslaps

Uni raske liivakotiga
toetub vastu voodiserava,
pimedus käib musta potiga,
tõmbab akendelle tõrva.

Kolden kurvameelne kriiksatab
kilk ja isegi sest heitub,
kuskil kopsatab, hiir piiksatab —
tabati või pääses peitu?

Vaeslaps voodist hirmuhigine
alla pimedusse vahib:
emak kassina, näe, ligineb,
tütrendit ta murdma ehib.

Rohelisen tulen põlevad
keerleovat kaks kõrvu kera —
süngelt leegitsevad mõlemad
julma nõia silmaterad.

Vastu kivi küüsi kõhutab,
vastu ahju hambaid ihub;
küüned pilpaiks paku lõhuvad,
hambad jahvatavad pihuks.

Siisap sammetise sammuga
hiilib, hiilib mööda seinu;
vaeslaps ootab, ootab... ammu ta
valmis vaigust tite teinud.

See ta asemel nüüd pikutab —
vaeslaps, liibund vastu müüri,
näeb: kass-emak hända liputab,
tõmbub kargamiseks kүүru.

Hopp — ja surut sitke vaigusse
kole küüs ja hirmus hammas,
vihakisa läbib vaikuse...
Vaeslaps, seisad miks kui sammast?

Ei, ju põrandal ju künniksel,
välja, välja koledusist!
Ouen pimedusest ümiseb:
„Tõid mu osa? Ole usin!

Kuni virgub musta kuke laul,
olgu vatsan varjul piiga,
olgu aega põrgu pugeda,
viitmine võib tuua viga.“

Vaeslaps vastamata rutustab
ära paigast pahulisest,
heidab — nii tall' ema jutustas —
nõela taha tahulise.

See jääb reduja eest sõdima —
sellep ammu valmis varut —
vastu õela inimõgija
hullema kui hundid, karud.

Hommikul, kui saabub rahvajõuk,
õuest kadunud on tondid:
mahan pallapoolik ahk ja sõuke,
paljaksjürat nõia kondid.

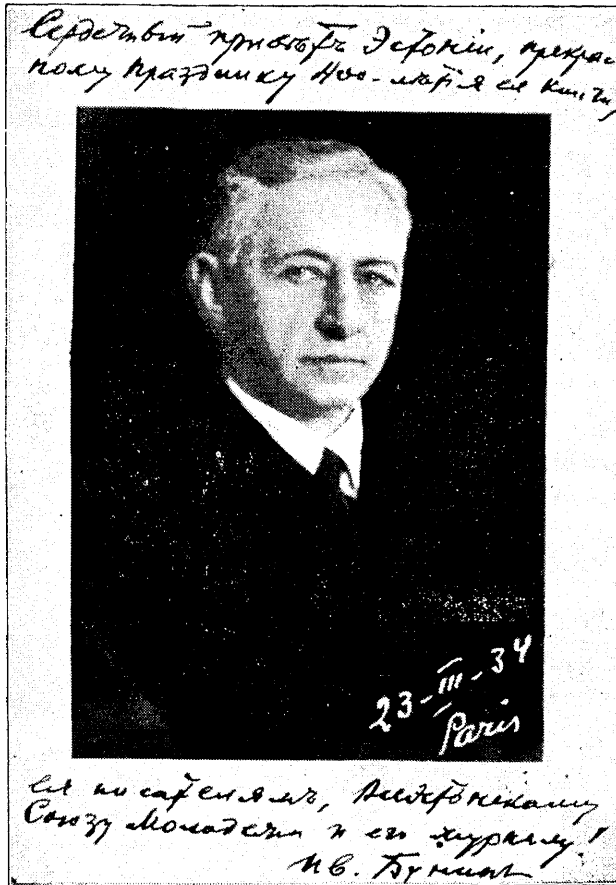
sellise õnnisolekuga, et ta neist enam välja ei pääsnudki, nii et tõelik ja tegelik elu talle kokku oli vaid unenägu. Vast neljas võõrdus raamatust kibedas eluvõitluses, kuna leiva-teenistus ei annud enam juurdepääsu vaimsetele huvidele. Aga viies leidis sooja koha, tegi elus ilusad otsad ning hakkas raamatute asemel lugema raha. Unistused kaovad kevadise lumena, kui inimesel on raha kõike osta ja kinni maksta...

Inimesi on mitmeid ja olukorrad mõjuvad neisse mitmeti. Aga eranditest ei maksa teha reeglit. Meie, noored raamatujäagrid, kõik hiljem tajusime otseste kogemuste tähtsust raamatulise tarkuse kõrval. Aga üldiselt meie põlvkonnal on jäänud suur aukartus raamatu vastu. Ja kui meie ka tegelikult ei suuda alati oma veendumusi tõendada, siis põhimõttelikult me alati oleme raamatu eest väljas. Usk raamatusse on meis seepärast jäänud, et oleme seda oma nooruses armastanud. Jäime truuks raamatule kui oma nooruse esimesele ja suu-

rimale armastusele. Raamat on meile tõsiseks südamesõbraks, kellest eales ei lahkuta. Võime elus kõik kaotada, kõiges pettuda, hea raamat ei peta meid kunagi. Meil on palju, palju vanu sõpru ning iga uustulnuk, kes väärib, olgu tervitatud!

Eesti raamatu juubeliaastal meie, raamatute südamesõbrad, seisame tihedas ringis ta koldetule ümber, sooviga, et vaimu vana kaardiväega liituksid kultuuritahtelise noorsoo värsked rünnakrühmad. Kadunud Juhan Luiga kuski ütleb, et isamaa on lasteluule: kes nooruses ei ole oma kodu armastanud, sellest vanemas eas ei saa enam õiget patriooti. Nõnda on ka suhted raamatutega. Meie sileded raamatutega võivad eluraskustes lõdveneda. Ent põlvkond, mis oma nooruses raamatute vastu põlema ei löö — see ei sütti vaimsetele huvidele enam kunagi.

Seepärast raamatu-aasta suurimaks ülesandeks on — raamatule võita meie noorsugu, meie tulevik.

IVAN BUNIN

SÕNA

Surm lasub haudel, mumiail ja luudel, –
Vaid sõnal' elu ant:
Kesk iidset ööd, maailma kalmistutel,
Ta helisema pand.

Ja suuremat ei saa me omandada!
Ta'd kaitsta määrat, ant.
Noil päevil, päevil julmuse ja häda,
Keel – surematu and.

Tõlkinud Aleksei Dolgošev

PASTLAD

Viiendat päeva raevutesid lumetuisud. Valges ja külmas taluhoones valitses kahvatu hämarus ja suur mure: oli raskesti haige laps. Ja palavikus, sonides, ta tihti nuttis ja aina palus anda enesele mingisuguseid pastlaid. Ja ema, lahkumata voodi äärest, kus lebas haige, valas samuti kibedaid pisaraid — hirmust ja enese abitusel. Mida teha? millega aidata?

Mees sõidus, hobused kehvad, ent haiglane, arstini on vähemalt kolmkümmend versta, ja ei sõidagi ükski arst välja sellise maruga...

Kolistati esikus, — Nefed tõi õlgi kütteks, viskas nad põrandale, puhkides, ropsides rõivastelt lund, levitades külma ja tuisu värskest, avas ukse, vaadates tuppa:

— Noh, kuidas proua? Paranemist pole?

— Kaugel sellest, Nefedikene! ei vist enam tõuse.

Ja hää! rebenes ja uuesti pisarad. Siis so-sinal:

— Võttis seest hinge... Aina mingisuguseid punaseid pastlaid palub...

— Pastlaid? mis pastlaid?

— Jah, jumal teda teab... Sonib muidugi, õhetab kui tules...

Väristas mütsiga, jäi mõttesse. Müts, habe, vana poolkasukas, katkised vildid, — kõik lumised, kõik külmast kanged... Ja äkki täiesti ootamatult ja kindlalt:

— Tähendab, tarvis muretseda. Tähendab, hing soovib. Tarvis muretseda.

— Kuidas muretseda? kust kohast?

— Novoselskisse, külasse minna. Poodi. Värvida üle fuksiiniga¹⁾, pole kuigi kecruline.

— Jumal Sinuga, Novoselskisse on kuus versta! Kuidas säärase õudse ilmaga kohale jõuda!

Veel mõtles.

— Ei, lähen. Pole midagi, lähen. Sõita, muidugi ei saa, kuid jalgsi, võib, pole midagi. See on mulle tagant, torm tähendab...

Ja avades ukse, väljus. Ent köögis, sõnagi lausumata, tõmbas kuue üle poolkasuka, sidus tugevasti kinni vana vööga, võtis kätte piitsa ja väljus, läks, uppudes hangedesse,

läbi õue, läbistas vaevaga väravad ja uppus valges, kuhugi metsikult kihutavas tuisu-meres.

Lõunatati, hakkas häarduma, häardus — Nefedit ei olnud. Arvati, et tähendab, jäi ööseks, kui jumal pärale aitas. Loomulikult, sellise ilmaga tagasi ei tulda. Tarvis oodata homme, mitte varem kui lõunaks... Kuid seepärast, et teda ikkagi ei olnud, öö oli veel õudsem. Kogu maja kumises, tekitas jubedust ainult mõte sellest, mis on praegu seal, väljal, lumises tormi ja pimeduse ääretuses.

Rasvakiünal leegitses väriseval, mornil leegil. Ema pani selle voodi varju, põrandale. Laps lebas varjus, kuid sein paistis talle leegitsevat ja jooksvat kummaliste, võrratult suurepärase ja hirmsate nägemuste lindina.

Ning ajuti, ta otsekui ärkas ja hakkas kohe nutma kibedasti ja valusalt, paludes ja otsekui täiesti mõistusel olles, anda enesele punaseid pastlaid.

— Emakene, anna! Emakene kallid, noh mis see sulle maksab!

Ja ema viskus põlvili ja tagus enesele vastu rindu:

— Issand aita! Issand kaitse!

Ent, kui viimaks valgenes, kuuldus akende all, läbi tuisu kohina ja müra juba täiesti selgelt, mitte nii nagu viirastus kogu öö, et keegi sõitis ette, et kõlavad kellegi sumbutatud hääled ja selle järele kiire, pahaendeline koputus aknale.

Need olid mehed Novoselskist, tuues kaasa laiba — valge, kõvaks külmand, üleni lumise, näoga ree põhjas lebava Nefedi.

Mehed sõitsid linnast, ekslesid ringi kogu öö, ent vastu hommikut sattusid kuhugi väljadele, sumasid ühes hobusega kohutavas lumes ja pidid juba täielikult meelt heitma, otsustades hukkuda, kui nägid äkki lumest väljapaistvat kellegi viltides jalgu.

Hakkasid kiiresti kraapima lund, tõstsid üles keha — selgub, tuttav inimene.

Selle tõttu taas pääsesid — taipasid, et, tähendab, need on Protasovite väljad ja et mäel, kahe sammu kaugusel on elumaja...

Nefedi põues lebasid uued lapse pastlad ja pudelikene fuksiini.

¹⁾ fuksiin — aniliinpunane.

CLAUDE FARRÈRE

Ma usun, et mitmesuguse päritoluga rahvastel ainukene võimalus üksteise mõistmiseks, üksteise hindamiseks – peitub kirjanduses.

Kirjutage ilusaid raamatuid, tõlkige need maailma kõigisse keeltesse ja teil on häid väljavaateid teha arusaadavaks ükskõik millise maa noorusele, et igalpool on olemas ausaid inimesi, igalpool avameelseid hingi, kõikjal häätahtelisi inimesi, nagu see on väljendatud Kristuse suurepärasest sõnas.

Ning nõnda teete te maailma rahu hääks rohkem kui kõik maailma diplomaadid, kes on kogunenud Genfi või mujale.

Ning uskuge minu tõsisesse sümpaatiasse.

Jonis Vizbulin

Lühendatud katkend romaanist „Isade maa“

Kolmanda kompanii sõdur Martin Lokodel, väeosas hüütud Vesipulliks, süütas piibu, litsus pöidla kiiresti kaaneks pääle ning lausus kurvvalt ja ohates:

„Ei mina pole suutnud seda tänini mõista, miks kuri saatus just mind on omale nõõkamiseks valinud? Ühele kingib ta pikka iga, teist kutsub otse võitlusväljalt lokkavatele rohumaadele, minule saadab aga kaela mitte surma ja hukatust, mitte ka vallutat kuuli ribide vahele, vaid ühte põrgu põhja neetud lätlast, üht esmajärgulist mõistatust, mis on hullem kui surm ja kibedam kui vangistus.“

Ta vaikis, vaatles ümbritsevaid sõdureid, otsekui otsiks ta neilt abi ja kaastundmust, kuid nähes enese ümber vaid irvitavaid nägusid, heitis lootusetult käega ning jätkas:

„Ning algas too lugu nõnda, et seisime neljakesi eelpostil, mina, Vesipull ise, ning ühes minuga kuulus „Prügide rügement“. Külml oli põrguliselt vali, sest valet pole ma calgi sallinud, aga tõesti — iga mehe kümme õnnetut varvast kõlisesid meie saabastes nagu kümme ränikivi — nii külmanud ja armetud olime tolles neetud soos. Nälgki tuli meile varaks, teps ei mäletanud meist enam keegi, kunas viimati iva oleks suhu võtnud. Ning siis heitis vana vahva Prügi lumme pikali ning lausus nood sõnad: — nüüd, nähku seda jumal ise taevast ja olgu mu sõnadele tunnistajaks, ei tõuse ma siit enne, kui mulle sooja leivapätsiga vastu vahtimist virutatakse. Ja tema auväärt poeg Jaan Puru vaatas kurvvalt tuisakat lund ning ütles: oleks mul nüüd veel „meie isa“ meeles, võiks kohe ära lugeda ning paugu pealt surema hakata. Aga väikesest pojapojast Pudsust polnud rääkidagi, küüru tõmbunud, värisev, üleni lumes ning jääs, oli kui hundi-poeg kahevahel — kellele hüpata kõrri, kas isale või vanaisale. Siis jõudis üks mees meie kompaniist järele ning tõi meile trumliga kohvi ja pätsi leiba. Kuid oh häda, kohvi oli trumlis jäätanud ning leib külmanud kivikõvaks. Hüppasime siis nelja mehega toidu kallale trumli lõhkusime küll katki, kohvi raiusime kildudeks, kuid leivast me jagu ei saanud. Küll katsusime seda purustada täakidega, küll pildusime vastu puud, küll panime kivile ja tagusime püssipäradega, aga päts

hüples ja kargles meie käes, kuid jäi kivikõvaks. Siis pistime jäätanud kohvikillud suhu, vaatasime kurvvalt üksteisele otsa, aga vana Prügi lai habe auras ja tilkus suurest tööst ja väsimusest, ning mees lausus oma pojapojale: — Kuule, Pudsukene, sa oled noor ja sul on kuum veri, võta see päts omale kaissu ning soojenda ta jälle igapäevaseks leivaks! Pudsukene aga ajas hambad irevile ning kostis umbes nõnda, et too vana kukk võiks kah õige kord hauduma hakata. Aga minule läks see tülitsemine igavaks ning ma kostsin: — Poisid, tunnen ninas suitsuhõngu, küllap on läheduses mõni talu, sinna mõtlen ma nüüd minna. Jäägu nemad aga rahulikult mind ootama, sest üks mees peab olema söönud, eriti veel siis, kui ta kannab relva ja on isamaa eest väljas!

Nõnda leidsingi varsti soo ääres mäe veerul ühe jõuka lätlase talu või pigemini ühe mõisa, sest laudad olid loomi tihedalt täis, ning kui ma talli ukse avasin ja lävele seisatama jäin, hirnusid mulle täkud ja märke rõõmsalt vastu, ning mina, eesti vapper sõdur, pidin vaatama vesise suuga, kuidas sõid nad matsutades ristikut ning jõid rammusat rokka pääle. Ja siis võtsin ma südame rindu ja laususin umbes nõnda, et kus on loomal põli, peab ka inimpojale midagi leiduma, ning juhtisin oma sammud otse tallu sisse.

Ja tõesti, mulle astus vastu üks punapõseline mees säärase rahulikkude hõbehallide silmadega, ja ta hääli oli mahe, lahke ning südamlilik, ütles oma nime olevat Jonis Vizbulin. Nainegi oli tal, kari lapsi oli, — igast

nurgast, voodi alt, kapi ja kummuti otsast vaatasid mulle vastu punapõselised jõngermannid. Ütlesin siis nõnda, palun andestada äkilist sissemurdmist, tere, olen eesti sõdur ja juhtumisi näljane, kohutavalt ja kirjeldamatult näljane, et metsaski mul veel kolm samasugust selli ning olgu nüüd peremees nõnda lahke ja andku midagi hamba alla, — tahan, kui teisiti ei saa, kõige eest kuninglikult tasuta puhtas rahas ja ükskõik missuguses valutas.

Peremees vaatas mulle kahjatsevalt otsa, raputas oma valget lakka, naeratas nii lapselikult ja süütult, paistis, nagu oleks tal koguni häbi ja piinlik, kui tuli lausuda esmakordselt nood sõnad: neetu jest! Ja siis ladusin kõik oma raha kehakad tagavarad lauale ritta, ikka üks ilusam paber teise kõrvale, ikka rida realt, kuni suur perelaud sai neid tihedalt täis, ja siis meie kõik vaatasime toda lauda nagu üht ilmatu toredat pilti, nagu üht patuste silmade nõiduslikku ning petlikku lummutust.

Ja kui olime nõnda tüki aega sõnatult ja härdalt toda toredust küllalt silmitsenud, ütlesin oma suurmeelsuses nõnda, et vaata, armas naaber, kitsi pole ma ealgi olnud, kata laud kinni toiduga ja raha, mis alla jääb on sinu! Arvasin, nüüd saab kallis peremees vähemalt rabanduse, aga Jonis Vizbulini suu hakkas tilkuma, ta hõbehallid silmad tõmbusid piludeks, aga vaata, ta süda jäi kõvaks ning ta sülitas oma habeme vahelt nood ropud sõnad: neetu jest!

Ent mina ei jätnud järele ja ütlesin — kuule, auväärt sõber ja rahvuslik naaber, kata kinni mu rahad oma toiduga ja olgu see toit kas või karask, saad aru, õhuke karask! Sest ma olen nõrkemiseni näljane ning ma tahan kõik ohverdada ühe ainsama suutäie eest! Kuid nõnda too lugu oli: Jonis Vizbulin raputas pääd — midagi polla tal pakuda ning midagi ei soovida ta mulle anda, jätku ma ometi kord ristiinimene rahule!

Siis, poisid — pange tähele! — kargas minugi, vaesemehe, hing tihedalt täis, võtsin omad kallid ning palehigis teenitud rahad laualt, tõmbasin kehakale pakile kõvad nõõrid ümber ja kostsin nood sõnad: nüüd saagu ka sinu elu hoopis maidaks! Kelle eest võitlen ja valan oma täismehe verd? Ka sinu, su naise, su laste, su pudulujuste, maja, põldude, niitude eest! Aga sina ja su aulik perekond ei taha minule anda kallimagi hinna eest üht raasugi leiba! Ja kui olin lausunud need sõnad, olin ainsama

hüppega kõõgis, siin märkasin keldrisse viivat avaust, tõmbasin luugi üles — terve paradüüsi avanes mu patuste silmade ees. Laes rippusid pruunid suitsusingid ja sea ribilud, riulitel alles äsja küpsetatud leivapätsid, suured või ämbrid seisid nurgas, moosipurgid liival, veiniaamid pukkidel, valged piimaläinud aga vaatasid mulle otsa nagu rõõmsad leerilapsed. Oh poisid, olen oma elus küllalt vatsa vaevanud, ent niisugust pidu, nagu algas nüüd, pole mu sisikond kunagi varemalt näinud. Polnud siin enam vaatlemist ega valmist, esimeses tuhinas ja hoos jooksis kõik see jumala and kiirelt kurgust alla — kõik segamini ja korratult, sink ja piim, võid ja moosid, koor ja ribilud, kohupiim ja vein. Mu suu oli kõrvuni lahti, ma kugistasin nii kiirelt, et mu kõrisõlm kargles ja tantsis kui üks vallatu kork veepinnal, särge parve ahnelt näksides õnge.

Ma ei tea tõesti mitte, kui kaua kestis too sööming, — kaks tundi, päev, kaks päeva? Viskusin selili ning sõin edasi aplalt ja isuga, nagu üks viljapeksu masin, ikka uusi ja uusi kuhjasid sisse neelates. Ja nõnda seliti mõnuledes, nägin ma üleval lahtise luugi ääres väljasirutatud kaelu ja pöörlevaid silmi, — sääl kükitas Jonis Vizbulin oma suure perega, ning nende vihased pilgud langesid mu töötavale suule kui sähvatavad põuaväljud.

Ütlesin siis oma peremehest sõbrale, et olgu ta nüüd nõnda kena ja lahke ning visaku üks jämedam kõis siia alla ja vinnaku mu patune, täissöönnud kere keldri luugist üles, teips ise polnud ma võimeline liigutama isegi varvast. Kuid sedagi väikest palvet ei täitnud mu kallis naaber Jonis Vizbulin. Vehkles vaid kätega ja tänitas, — säärane südametu ja vastutulematu oli too kummaline mees. Ega jäänud siis üle midagi muud, võtsin oma viimse jõuraasu kokku ning hakkasin käpakil üles roomama. Enne aga otsisin veel ühe toreda mahuka koti, toppisin sinna sisse liha ja leiba, moosipurke ja veinipudeleid, vöilänikuid ja muud toredust.

„Härra Jonis Vizbulin,“ ütlesin ma siis, „jalgsi nagu üks armetu kerjus olen ma su tallu tulnud, aga hobusega nagu üks peenim härra tahan ma siit lahkuda. Ole siis nõnda kena mees ja rakenda hobune saani ette, — eestlane tahab uuesti minna rindele valama oma kallist verd!“

Ja kui too kuldsüdamega peremees hakkas tänitama ja tõinama, tõin ise tallist toredama mära, lükkasin uhkema saani hoovi

MARIE UNDER

Sõprus

Mis on külmem kui jää? ja seegi suland. Jääst
Mis on jäigem? ja seegi saanud elavaks veeks.
Puha rohetav kungas puhmund on lumimäest –
Ja uduviir avaneb kustuvaks teeks.

Puud, mis kangestund olid kepeks ja raoks,
On nõtked ja noored – mängida linde jaoks.
Kes meist endasulgu tardund ja eemal kes,
Nüüd irdugem, soojenegem käeandmises.

On kevad tundmuste jõuks: mis puhastus
Olla siiras ja õnnelik sõprusest!
Näel avardub valgusekaari, kus
All kõnnid kirikurõivais ja puhtaks pest.

Äkki tunned, et elad r o h k e m, oled loov kui muld,
Üksteise silmist kui võetakse süütetuld.
Suust-suhu sõnarõõmul Et usaldus kõeks!
Mis viljakas — üksi osutub tõeks.

ja eks siis hakkas ka Jonis Vizbulin vähe kõhmitsevalt liikuma.

Nõnda jõudsime lõpuks tagasi sohu, oli juba hiline õhtu, toitsin ja jootsin oma sõbrad, aga kui „Prügide rügement“ toidu manu kargas, pidin tõesti näo kõrvale pöörama, nii kohutavalt vastik oli vaadata näljaste inimeste kugistamist. Tuli peatselt ka vahetus, jõudsime siis tagasi kompaniisse ja säääl liikkasin ma tolle Jonis Vizbulini oma kapteni kohtumõistja silma alla, jutustasin täpselt ja üksikasjaliselt kõik omad seiklused ja viletsused, ning kui kapten oli mind juba küllalt kuulanud, ütles ta nõnda:

„Too peremees on valju karistuse väärt, kuid et sina oled sõõnud ja „Prügide rügement“ on rikkalikult toidustatud, ei taha ma olla väga vali. Jonis Vizbulin võib sõita koju.“

Ning kapten ütles talle kurjustavalt:

„Kuid ühte pead mulle kindlal sõnal tööta, et kui üks eesti sõdur, tulgu ta kust maailma kaarest tahes, astub kogemata su tallu, pead teda vastu võtma otsekui oma armastatud venda, teda söötma ja jootma, katma ta külmanud ihuliikmeid ning olema temale sõbralik, lahke, viisakas, otsekui oleks su enese ärakaranud ja lugupeetud poeg isa-

tallu tagasi tulnud. Töötad sa seda mulle oma kindla mehe sõnaga?

Jonis Vizbulin kõhatas, ta vesihallides silmades süttis viha, ta lõug värises.

„Ei anna,“ ütles ta siis selgelt ja kindlalt.

Kapten ärritus, ent too kestis vaid hetke, mees taltsutas end ning lausus veelgi sõbralikult:

„Inimlaps, saa minust õieti aru, tahan ainult vaid lubadust, ilma et pruugiksid seda nii kaljukindlalt täita, ilma et me su sõnu nii väga usuksime. See on, nõnda öelda, rohkem vormi küsimus. Kirjutan sulle kohe tähekeste, sa võid rahulikult koju oma naise ja laste juure sõita. Nii siis...“

„Ei anna!“ ütles Jonis Vizbulin jonnikalt vahele.

„Kuule, Jonis Vizbulin,“ ütles siis kapten — mine koju. Mine lihtsalt koju, olen sinust kõrini täis ning ma ei taha sinust midagi kuulda, ei täna, ei homme, ega ka tuleval aastal. Ma ei taha sind nam näha, mul on tähtsamatki toimingut, hääd päeva ning jumalaga, härra Jonis Vizbulin, tervita oma naist ja lapsi, sest lõppude-lõpuks oled sinagi inimene, ning ma tean isegi, et kui üks eesti sõdur tuleb juhtumisi su majja, küllap annad talle süüagi, nagu igale teisele inimesele.“

„Ei anna,” ütles äkki Jonis Vizbulin päris ootamatult.

Ja siis kuulsin ma ruutude klirinat ja nägin, kuidas too peremees sõitis ühes aknaraamidega otse õue. Aga kapten viskas talle järele nagu kuulipildujast:

„Mobiliseeritud! Päevakäsust läbi lastud! Töökompaniisse arvatud! Toidustamise arvele võetud!”

Nõnda jäigi too Jonis Vizbulin meie rügementi. Temast kujunes meie suur mõistatus, üks lahendamatu ülesanne, kelle kallal proovis oma teravmeelsust kogu meie rügement. Süinge ja sõnatu, vaadates oma vesihallide silmadega sinna neetud maailma, ei võtnud ta meilt vastu ei sööki, ega ka jooki. Ja nõnda nälgis ta päevast päeva, muutus hirmuäratavaks luukereks, ta suured silmad vajusid auku, põsenukid kerkisid näost välja kui kaks teravat täaki, ainult habe ja juuksed kasvasid tal kohutava kiirusega ning need lehvisid ta uhke pää ümber kui mõirgaval lõvil. Harva kohtas ta mõnd omamaalast, sellelt võttis siis toitu, sellele rääkis omad hädad ja vintsutused, säärase rahuliku, tasase ning luuleliku häälega. Ta jäi sisemiselt uhkeks ja murdumatuks, kõndis püsti-päi ja julgelt, ta ei kartnud surma ega hukatust, lõhkevate šrapnellide möllus vedas meie kahuritele sõõta, kohusetruult, ausalt täites temale usaldatud ülesannet. Suure viha ja põlguse sisemine palang hoidis ta sirgu nagu puu, kelle oksa oli juba murdnud torm, kuid kelle latv seisis uhkelt püsti, tormis liikumata.

Kuid mida rääkida inimesest, neid on jumal loonud igasuguseid, aga et üks hobune oskab olla nii tõrkjas, vaat, see oli juba rohkem kui ime. Toot loom oli veelgi kummalisem, ta ei võtnud meilt vastu ei leiba, heina ega ka vett. Pööris pää kõrvale ning liigutas vaid halvakspanevalt kõrvu, lühidalt: ei salinud temagi meid. Ja nõnda nälgisid nad kahekesi — lätlane ja hobune — nälgisid nädala, kaks ja kolm, ja kuu sai täis ning teine oli pooleli, — nad elasid vaid suurest põlgusest ja vihast, mida kandsid meie vastu.

Ja siis ütles mulle kapten: Vesipull, juudannahk, sarviku väärine paarimees, korista kähku nood olevused mu silmist!

Olid tõesti väga ilusad, targad ning õpetlikud sõnad, ent, palun andeks, kuhu põrgu põhja pidin ma nad koristama?

Hakkasin arendama mõtet, et kuidas oleks, kui meie annetaksime Jonis Vizbulini ühele oma vahvale väeosalale rindel.

Mu mõte leidis väga tormist vastuvõttu ja seepärast hakkas väike Pudsu kui kirjamees kogu kompanii kaastegevusel rängasti higistama, et ilusasti kokku seadida saatekirja ja Jonis Vizbulini elulugu. Ja kui oldi valmis, jooksin ma kiiresti jaama ning kauplesin komandandilt ühe kaubavaguni. Jonis Vizbulini hobuse ehtisime pargadega, vaguni uksele joonistasime suurepärase plakati, mis kõlas umbes nõnda, et siin on lõögirühmade annetus vahvale autotankide divisjonile, olgu siis lahke ja võtku hääks. Nii saatsime Jonis Vizbulini ja ta hobuse suurte auavalduste saatel vahvale autotankide divisjonile rongi sabas minema. Ja kui rong juba liikuma hakkas, hüüdis kogu kompanii „ela kaua!” Ainult Jonis Vizbulin ise vaatas kogu seda toimingut oma rahulikkude, vesihallide silmadega, ega lausunud sõnagi. Ta istus oma hobuse kõrval, hoidis lehvivat juustega päänähte käte vahel ja ma nägin, kuidas ühest silmakoopast pudenes nagu pisar või midagi muud sellesarnast. Ja mul hakkas tõesti tollest mehest kahju, rong liikus juba, mina, narr, jooksin aga veerevatele vagunitele järele ja hüüdsin: — Jeesuse Kristuse meie armsa Önnistegija nimel, kahetse oma pattu ja sa oled vaba! Peatame kohe rongi ja saadame su suurte auavalduste saatel tagasi koju, ütle vaid sel viimsel hetkel, et tahad edaspidi ka eestlast inimeseks pidada ning talle anda siüia!

Siis tõstis too peremees oma lõvipäa, ta näos ei liikunud ühtki lihast, kuid ta hääli oli selge ja trotsiv. „Ei anna!” ütles ta. Ja ma ei tea tõesti mitte, mis minuga juhtus tol hetkel, rong hakkas ikka kiiremini kihutama, mina aga litsusin talle järele, ringutasin käsi, ajasin vahtu euust ning karjusin nagu hullumeelne: — võtku sind sarvik, võtku sind sarvik, võtku sind sarvik!..

Hambapasta

„Salus”

puhastab hääsi hambad ja desinfitseerib suukoopa, rikkumata seejuures hambaglasuuri, kuna ta ei sisalda mingit kilefivat ega kangeid aineid. Omab suurepärase värskendava piparmündi maitse.

Laboratoorium „CUX”

Tallinn, Raaskaevu 20, telef. 439-77

Prof. V. A. KOSKENNIEMI
EPIGRAMME

„POLEEMIKA”

Kui sõna ütleb Cato ja hauguvad vastu tal
koerad,
siis seda vaevalt võib kutsuda vaidlemiseks.

OTSIMISE HÄDA

Leidub ehk küll Sahaaragi liivast allika silmi —
kuid su laulude kõrb surmata kaameli võib.

ÕPETUS OMAPÄRASUSELE.

Kust üha harvemalt ees kohtad matkaja jälje,
säält kaudu kindlasti kord leida võid oma tee.

LUULENÄITUS

Lahti luule on laat, on Muusade laat, tule,
vaata:
palju on haljast, hääd maiust su eeslile siin!

FLIRT JA ELU

On hüva kui samaaegsena sünnib armastus
kahes —
kui samaaegselt vaid kaokski see mõlemalt!

ELU SÄÄDUS

Päikese ümber maa, maa ümber kuu — kena
ongi:
väikesem suurema teid keerelgu kuuljasti vaid!

KIITUSE OOTUS

Tunnustust kes enim õngitseb, see — vean
kihla —
see enam kahtlebki veel, kas seda teeninud ta.

Tõlkinud Dr. A. Anni.

*Kahtakom Eestis ja Soomes
nõudes veljeskavajate äärmiselt
kõrges ja kõrgele!
Syypluuta, Eestis kaja mees.
Tõlkinud V. A. Koskenniemi*

Eleegia

Üksi oled sa, inime, kõige keskel nii üks,
üks sündinud sa, üks ka minema pead.
Sammu või kaks arvad käivat end teisega kõrvu,
ent sinust mööda ta on või taha kaugele jäi;
hetke või kaksiki end arvad suruvat südame vastu
inimest nagu sa ise — võõrast sa soojendand vaid!
Ühtki ei leidnud sa silma, kes vastaks su pilku,
ega ka kätt, mis ära ei libiseks sult.
Külm on su armsama rind ja külm on sõprade süda.
Huuled liiguvad vaid, rind püsib liikumata.
Mänguks seltsi sa leiad, ei täieks rõõmuks, ei valuks.
Hõõguda üksinda tunne su põletav võib.
Armsama, sõbra loond ise su igatsus endal',
varju, mis kaob, kui ta poole sammud sa sead.
Nii oled üks, sa inime, kõige keskel nii üks,
üks sündinud sa, üks ka minema pead,
nii oma eksimust peidad, üks nii pisaraid valad.
Ainus, kes ustav sull' on — oma vari see vaid.

Tõlkinud Linda Laarman.

Suomi - Suomalaisuus - Suomalaisuus
3. p. syysk. 1885
J. M. Hei. Kivanto
Punaisen Aivan ja
Ruusuvaaran Josefin
klubbilta Helsinki

Eesti Noorus: Ajakiri, Ajakiri!
 Tässa sulle vieno viri!

Eestin kieli — sisarkieli,
 Eestin kieli — veljen mieli,
 Oman neidin uksen pieli!
 Joka Suomen sulhon nieli!

Eestin kieli — kaunis kieli,
 Siinä soipi lapsen mieli,
 Lemmenpirfin portinpieli,
 Joka Suomen sulhon nieli

Vanemuisen kannelkieli!
 Vanhan rahvaan uhrimieli!
 Piilopirfin pihkipieli!
 Joka Suomen sulhon nieli!

Matkalemmittyni kieli!
 Mulle tulee murhamieli!
 Hautapatsahani pieli,
 Joka Suomen sulhon nieli!

Jumala veski

Peatükk jutustusest „Punane joon“

Saunas on kõik juba sügavasti uinunud, aga isand Tobi näeb und, otsekuu sünniksüd asjad ilmsi:

Ta on suusatamas läbi laante kaugesse kirikukülla, tühi kott seljas ja läheb otse kirikumõisa. „Mis siis Tobiasele kuulub?“ küsib praost Nuurperi. „Egas ole mul midagi uut,“ vastab Tobi mornilt. „Vana viisi ikka.“ „Või nii, või nii“ sõnub praost. „Mis siis Tobiasel nüüd asja oli?“. „Kae on asja,“ kõhatab Tobi karvamütsi kätevahel keerutades. „Kuulama pidin praostihärralt, et kas on tulnud see hädaabi Helsingist, see hädaabi vaestele?“ Siis praost kimardab kulme, vaatab Tobiasele teravasti silma ja lausub: „Eks ma ole Tobiasele varem öelnud, et kui inimesel on häda, siis peab tulema kirikusse palvetama, küll siis Jumal annab, mida keegi tahab?“ Tobi põrnitseb häbiga oma katkist labasaabast, millest vahib välja suurvarvas, ja ümab: „Kas see siis kindlasti aitab?“ „Aitab kindlasti,“ tõendab praost, „kui aga inimene siiralt usub.“ „No-jah,“ ütleb Tobi ja juba otsekohevalt usubki, kuna praost seda nõnda kinnitab. Ja näe, säätsamast ta ongi juba minemas kirikusse, tühi kott seljas. Kui jõuab kirikaia nõlvakule, siis ennäe imet: kirikutornis pöörlevad tuleveski tiivad, pöörlevad, pöörlevad marulise vuhinaga ja kellatornis tühiseb kell, tühiseb, aga kuldristil kõrges tipus istub Jumal-isa ise ja hüüab nagu piksekõminaga: „Tulge siia teie kõik, kellel kott on tühi, ja mina tahan teile jahvatada rahata ja tasuta!“ Tobi seisab rõõmsas jahmatuses ega taha oma silmi esialgu uskuda, ainult et siis äkki hakkab sõrkides jooksma kirikuveski poole, nii et juuksed õhus lehvivad ja tühi kott turjal tuiskab, ja ta saabub kiriku juurde ja lõõtsutab: „Mina, mina, mina!“ Siis hakkab Issand Jumal kinni veski tiivast, sõidab sellega maa päälle ja tuisatab otse Tobi nina ette ning ütleb: „Õndsad on need, kes usuvad, kuigi nad ei tea, mis neile antakse. Tobias Tobiasi poeg Rampapanen, seo oma kott kiiresti leetri alla!“

Tobi tõttab kirikuveski sisesusse, otsib üles toru ning ta seob sinna tühja koti, hõisates: „Las nüüd aga joosta!“ Kogu kirikutorn hakkab ragisema ja kõikuma otsekuu langeda tahtes, koledat vihisemist on õhus nagu pühavaimu kohisemist, ja kiriku kell aina tühiseb, ning kotti hakkab voolama midagi ränka, ja Tobi seisab harkisjalu rõõmsas hämmastuses ning hoiab kotti värisevate kätega, pidades hoolega kinni mõlemaist servadest. Ja sedamaid ta hõikab üles torni, et: „Jatku juba, Jumal Isand, jatku juba,“ paotab kotisuu ja tahab jumalavilja maitsta. Aga kotist kargab talle vastu Retriika Euphrosyyne. „Issandaveidrus!“ karjatab Tobi ehmunult, „kust sina Riika siia kotti?“ „Kõnele sa peenemalt!“ vastab Riika pilkavalt

naeratades; „võib jumalavägi eitesidki keerutada!“ Tobi seisab pahasena ja mõtleb nagu Issand Jumalale pisut vihastada, aga samas hüüab praost Nuurperi armsasti altariilt: „Armsad sõbrad Kristuses! Abielu on Jumalast seatud, hoidke nüüd koos kotti!“ Nõnda hoiavadki Riika ja Tobi üheskoos kotti püsti ja Jumala tuul keerutab väljas. Aga kui kott jälle avatakse, siis hüppab säält kirikupõrandale purupaljana Sakkeus ja siis tuleb Sylvester ja siis Beata, Barbara ja Raakeli ja siis Iita Linda Maria ja viimati väike Pirjeri, ja kõik lapsed kiunuvad, nurudes leivapala ja tilka piima. Aga isa Tobi juuksed on püstunud nagu vihase koera karv ja ta jookseb välja kiriku uksest kogu pere kannul ning ta hüüab: „Jumal Issand, Jumal Issand, ma veel kõrdijahu ei saanudki!“ Ei malda ta jätta lausumata sõimusõnugi. Aga kui ta pöörab pääd, et vaadata kirikutorni tippu, siis polegi säält enam Jumalat-isa, vaid tipus õõtsub must mees, kes kämmalkaudu hõikab ja annab nõu:

„Võta sa Tobi säält suurest tohikust!“ „Kus see on?“ hüüab Tobi vastu. „Säälpool see on,“ hõikab see must mees ning viitab kaasikusse ja hirnub naerda. Ning Tobi jookseb kaasikusse ja kogu pere ta kannul ja lapsed vaesekesed ihualasti, ning jooksevad, jooksevad sama rada, aga äkki isa Tobi komistab kukkudes lahtisesse hauda, kogu pere järjest ta otsa ja sünnihirmus larm ja hoiagamine ja kõik on lämbumas ning Tobi karjub: „Tooge tulevalgust, tühi on see, päris tühi!“ Riika aga ilgub kõrva ääres: „Kas ma ei öelnud sulle, et selline on see vaese veski?“ Ja kogu pere lämbub liivasse koopas, aga praost Nuurperi marsib rihtselt haa äärele, heidab liiva raudlabida äärelt ja kõlab ilus hää üle Riikagi riiu, kui papp kuldristilisest piiblist pidulikult loeb: „Isa, Poja ja Pühavaimu nimel — aamen...“

Tobi, hei, Tobi, mis kurivaim sind vaevab? Ära siin karju, täismees ja kindraid loobib? Ära siin põtku, kuuled sa, magad sa või...?“

Popsiemand sakutab meest käsivarrest, rap-sib tikust tuld ja vaatab: Tobi on suudpidi vastu põrandat, rusikad kokkupigistatud ja märg higist, ehmatub tulevälke, kargab istuli, juus püsti, põrnitseb ust midagi taipamata, surub siis kämblaiga rindu, ohkab raskelt ja vajub küljeli jatkama und.

Aga Riikal on halb, ei saa enam unelõngast kinni, ta õõtsutab karjuvat last hällis, ja kohendab räbalaid teistele lastele, kes siin ümberringi põrandal magavad.

„Ehk pole Tobi päris tervegi, kui nii südaõl viskleb ja pobiseb?“ mõtleb Riika ja terav kahetsus närib ta südant. „Kui see nüüd veel surema juhtub, siis siin alles pitis ollakse. Taeva pühad inglid kaitsku!“

Hõimupäevaks

Eesti sugurahvaste raskeks saatuseks on olnud nende eraldumine teineteisest. Sajandite kestel on mõned neist oma üksinduses juba kadunudki. Ja järelejäänuidki ei ühenda enam niipalju rassiühtlus kui kultuuri- ja keelesidemed.

Hõimupäevad on selleks, et neid kultuurilisi sidemeid tihendada ja süvendada. Tutvume meie kaugema ja suurima, ungari hõimuga, jälgime meie laialpaisatud hõimlaste saatust Venemaal. Eriti aga otsime tihedat koostööd meie lähishõimlastega: liivlastega ja soomlastega.

Viimastest lahutab meid vaid lühike ajajärk ja lühike kaugus. Ammuks see siis oli — kõigest tuhat aastat — kui meie esivanemad, asustades liivi- ja soomelahtede rannikuid, kõnelesid kõik ühist eesti-soome keelt. Ja mitte keel ega lahed pole meid lahutanud, vaid asjaolu, et me pole võinud ise oma saatust määrata, ühiseks rahvustervikuks jääda.

Aga peab minema tooma kõrdijahu, pole kartulaidki koopas enam kui viie vaka osa. Ja riideabi lapsereodele peab paluma..."

Popsiemand heidab pikali, pää seelikusabas, jalad paljad.

Mõte on torganud kuhugi hella kohta ja silmist tuleb kuum pisaratilk, mida ükski ei näe ja mida kellelegi ei julgekski näidata...

„Sellises pahnas siis minagi... pole saanud üheksal aastal ei särgisüü, ei seeliku-närtsu. Lubas ometi Tobi siidjaki, siis kui siia asusime; pole raibe sitsiräbalatki hankida suutnud! Ega taha talt kerjatagi. Räbalad on veel järgi mõrsjakleidist, lauta ainult kõlbab. Kas ma veel eluski saan kirikuriit?..."

Riika jahmatub oma himudest. Sihukesed tunded tuleb teatavasti surmata. Patused on nad! Kuidas ses kadunud emakese raamatuisis? Näe kui mälu ei võta, kuigi read hüplevad keelel...

Tagane, kiusaja!

Riika läidab pirru, kobab lauvalt lauluramatut, puistab prussakad põrandale ja istukil hakkab poolehäälega ümisema ja lugema peeruväljal:

Jää maha maailm paha,

Jää maha uhkustus,

kaas rumal toredus!

Kõik siid ja samet ikka

Kui tühi tuul lä'eb hukka.

Selkombel leiab ta lohutust öö vaikselt kiusatusis ja saab jälle uinuda, selg mehe poole, kes hommikust ööd näib magavat rahulikumalt, karjumata ja rabelemata unes.

Tõlkinud H. T.

Nüüd, mil Eesti-Soome asund oma saatuse määramisele, on Soome meile kujunend täenduselt lähimaks ja tähtsamaks hõimuks. Kadund on viimasedki takistused Eesti-Soome kultuurseks ja majanduslikuks ühistööks. Sammume kumbki oma rahvuskultuuri hoogsaks kajundamise teed ega ole meid takistamas kaugused. Võime teineteisele läheneda lühikesi vee- ja õhuteid kaudu. Kuid veel lühemad on südame teed, tunde ja mõtte teed. Loetleme üks Kivi ja Kalevala, teine Raamatu Aasta puhul omi kõrgeväärtuslikke vaimseid saavutusi, mille sügavaks kultuurpõhjaks meie ühine rikas rahvaluule varraat.

Hõimupäeva lähimaks ülesandeks oleks juhtida meid meie põhjahõimu lähemale tundmisele. Võime seda väga mitmel teel: õpiringides, kus tutvume soome keele, kirjanduse, ajaloo ja kultuuriga; lavaettekannetes, esitades soome näidendeid, soome muusikapalu, kirjavahetuse ning isikliku kokkupuutumise teel, milleks palju peavad aitama tuleva-aastased Eesti-Soome-Ungari ühispidustused Tallinnas.

Hõimupäevadel ei unusta meie ka väliseestlasi.

Ja lõppeks tunnustagem: meie praegusedki saavutused on suuresti meie lugematute sugupõlvete suure ühistöö tulemused. Mida nemed, mida meie oleme saavutanud, seda oleme saavutanud alalises võitluses olemasolu eest. Jätkates nende elutööd, sirutame täna käed üle lahtede ja mägede. Meie tulevik on ka kogu meie järelejäänud hõimude tulevik.

A. Meikop.

Raamatud on tihedamad kui elu. Nendes on elu ekstrakt. Need on valit leheküljed elust: elu sügavus ja ilu, elu tühjus ning labasus.

Kõige halvemadki raamatud pole vähem huvitavad kui suur enamus inimesi.

FRIEDEBERT TUGLAS

„Marginalia“.

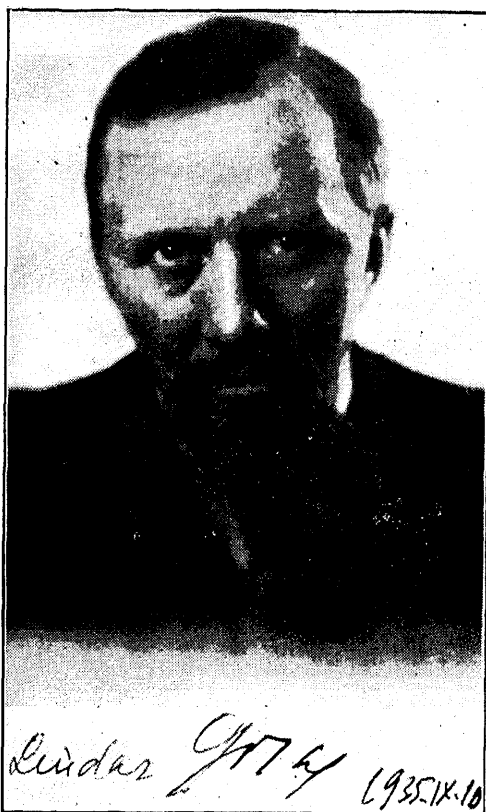
LIUDAS GIRA

Loomingust, kirjandusest, raamatust ja rahva tulevikust

Mis on õieti looming? Looming — see on kõik. See kõik on sada korda avaram suurimast maailmas — inimese elust, suurimast imest kõikide imede hulgas, parim, mis ainult võis olla loodud, parimast, vaatamata kõigi kannatuste ja õuduste painajalikkusele, milliseid enesele löi ja loob inimene.

Looming on sada korda avaram meie elust, sest et elu ilma loomingu — olgu see materiaalne või vaimne — ei ole elu, vaid kiratsemine, hauas kõdunemine.

Kõigist loomingu avaldusist kuulub esimene koht vaimsele loominguale, mis

*Te järgi esit jaunimas panis
sava ja knyga — kaistus Estijas
rykapis bus patikruntas -
Liudas Gira*

loob tõeliselt ja ainsalt surematuid asju.

Ei miski muu, ainult vaimne looming löi kunagi ka rahvad, löi selle, mis lahutab ja eraldab neid üksteisest, mitte naha värvuse, mitte pea ja näo vormide, vaid nende vaimsete omaduste erinevuse, nende elu vaimse raamistiku, kommete, kalduvuste, ühes või teises asjas, keelte erinevuse ja tänapäeval — rahvuslike kultuuride erinevuse poolest.

Rahva kultuursus on ülim õigustus (isegi meie tugevaima õiguse ajastul) iseseisvuseks, oma saatuse juhtimiseks.

Eriti peame seda tundma ja alati pidama meele meie, niinimetatud väikerahvad, Baltimere rahvad.

Meie rahvuslik iseteadvus — rahvusliku kultuuri ja rahvusliku olemasolu alus — andis meile iseseisvuse.

Meie rahvuslike kultuuride saavutused, ja mitte niivõrd saavutused ise, kui juba neis avaldunud rahvuslike kultuuride alged, meie võimed luua oma rahvusliku kultuuri — ainult see ja ei miski muu sundis suurriike, kes otsustasid Versaille'is Euroopa saatust, tunnustama meie õigust, selleks meie poolt sajandite kestusel kättevõideldud iseseisvuseks.

Kirjandus on iga rahvusliku kultuuri nurgakivi ja krooniks.

Sellepärast peame meie eriti hindama oma kirjandust, hindama ja hoolitsema ta eest, pidama teda kalliks ja armastama nagu oma elu, nagu oma iseseisvust.

Meie raamat on meie tuleviku pandiks: teaduslik raamat, mis annab rahvale kätte võtme tema materiaalse elu heaoluks ja kunstisisuline, ilukirjan-

duslik raamat, mis kasvatab hinge, meie ja tulevaste põlvete iseloomu; raamat tõstab inimese kõrgemale loomast, olgugi tsiviliseeritust, tõelise inimeseni — pooljumalani.

Eesti rahvas oma Raamatuaastaga näitab, et ta juba küllaldaselt saab aru oma raamatu, oma kirjanduse tähtsusest rahva ja riigi elus.

Hästiorganiseeritud Eesti Raamatuaasta on parimaks tagatiseks, et eesti rahva kogu edasine areng, nii kultuuriline, majanduslik, kui riiklik, liigub õiget rada, kuna see on rajatud tugevale alusele.

On tähtis, et Raamatuaasta möödudes huvi raamatu vastu ei väheneks, et vaimsed huvid tungiksid ikka laiemale ja laiemale, kasvaksid kõige laiemais kihtides ikka sügavamale ja sügavamale.

Selleks võib noorus kõige rohkem äidata kaasa, kuna tema on tuleviku alus, kuna tema ükskord juhib oma rahva saatust, Eesti saatust, kuna tema — noorusel — on ammendamatud ja peaaegu isegi puutumatud jõu, energia, loomisvõime tagavarad. Ja kui Eesti noored õpivad armastama oma raamatut, siis Eesti ilus tulevik on kindlustatud.

Pidage seda meeles esimestena Teie — parimad Eesti noortest, oma rahvusliku kultuuri pioneerid, pidage meele ja istutage seda sõnaga ja eeskujuga oma kaaslaste kõige laiemaissse hulkadesse igas kodumaa linnas ja külas.

Liudas Gira.

* * *

Sügise kollases peeglis, paar päeva pääle Raamatuaasta pidustusi Tallinnas, nägime esimest korda Liudas Gira inimeslikku kuju. Istusime Kunstiklubis oma tavalises ringis: A. Jõger, V. Vent, O. Kivirähk, J. Sinimäe, V. Kreekman, A. Moor ja mina.

L. Gira on lühikese kasvuga, naeratlev, elav, soojade silmadega ja viiekümneaastane. Ta häälekõlas, kogu tema olemises on midagi lähedast, pehmet, otsegu oleks ta meie kauanägemata lapsepõlve vanempoolne sõber, ja me ahnelt neelame ta sõnu: „Vaatan ma teid, — olete noored mehed, kuid usku, tegutsemisiha ja julgust on teis vähe. On tarvis raiduda, võidelda, kiskuda hammastega ja võita endale

KR. RAUD

MURE

tunnustust; kui teid ei lasta sisse uksest — ronige aknast, kuid ärge ilmaki taganege. Mul on endal poeg — 24-aastane ja juba tunnustet poeet, tänavu andis välja oma kolmanda luuletuskogu.” Gira räägib vaimustavalt, soovib välja andma hakata kirjanduslikku ajalehte, süvendada enesesse üha enam eneseusaldust ja minna ikka edasi. Jutt kalduv kontakti loomisele Leedu kirjandusliku noorpõlvaga. Otsustame korraldada vastastikku Leedu-Eesti kirjandusõhtuid Kaunas ja Tallinnas, kus esineksid mõlema maa kirjanikud. Liudas Gira lubab ise tõlkida leedu keelde eesti poeete ja anda välja eesti luule antoloogia.

Nii vestleme mitu tundi. Kesköö paiku läheme teda koju saatma, terve grupiga. Gira ütleb: „Nii siis saame sõpradeks, ega te mind ei unusta, ei?” Ja Vold. Vent rahustab: Meie, eestlased, oleme sama visad jahtuma kui süttimagi.

Järgmisel, Gira ärasõidupäeval, sammun koos Jõgeriga jaama. Gira ongi juba jaamaesisel koos A. Kivika ja J. Jaigiga. Ulatan talle me kõikide nimel lilled, ta naeratab ja ütleb: „Saadate mind ära nagu tütarlapse!” Ent ongi juba aeg istuda rongile. Gira suudleb meid nelja jumalagajätuks ja astub vagunisse. Jõger hüüab: „Tervitusi Kaunasesse!” Ja jaamast veereb minema rong.

Läheme ära. Vaatan hõrdununa Toompea halle müüre, roostes lehti maas ja telefonitratide meridiaane pilvete taustal ja mõtlen: ei ole tarvis mingit filosoofiat, ei ole tarvis mingit keerukat targutamist, on vaja kõigil ainult veidi rohkem ligimesearmastust, inimlikku soojust kaasinimeste vastu, nõnda nagu Giral, ja elu osutub nii lihtsaks.

Aleksei Dolgošev.

Eesti raamatupühaks

Neljasaja-aastane eesti raamat on ungari raamatu noorem õde, mis vaevalt kuuskümmend kolm aastat esimesest vanem: 1472. a. rajas kuningas Mátyás Budan esimese ungari raamatutrükikoja.

Viissada aastat on möödunud Gutenbergi ajast, aga kuni silani ei ole ühelegi rahvale tulnud mõtteisse pühitseda raamatu sünnipäeva, kuigi raamat on säranud valgust maailma enne, kui elekter ning kandnud sõna kaugemale, kui raadio.

Milline rõõm on see kirjanikule, kirjastajale ja lugejale ühtlasi, et Eesti Vabariik oma raamatu neljasajandat hällipäeva pühitseb „Raamatu Aasta“ ulatuses.

Tänapäev, mil Euroopa kohal jälle taevast pilves, rahvad hambuni relvastunult kõõristavad üksteist ja kirjatäht: tsüankaali, mis tapab, otsekui Borgiate mürk, — on kahekordselt tähtis see käeviibe: „Raamatu Aasta“.

Eesti kirjanikud, riigimehed ja noorsoo-organisatsioonid osutavad hinnatamatut teenet mitte üksnes oma kodumaa kultuurile, vaid kogu maailma kirjandusele, kui nad säärasel viisil endile juhivad maailma tähelepanu. Ei uusi sõjalaevu, pommiheitjaid, tanke ega ründeüksusi ülista nad pidutsedes, vaid raamatut, tõelist vaimurelval

Meie, Ungari kirjanikud, soovime südamest, et eesti raamatupeol, sel suurel vaimsel käeängamisel noorpölv astuks võitlusrivisse, sest see põlv suudab nõnda peletada meie lähedal varitsevad verised kummitused

Tamás István

Xantippel läheb mehele

TAMÁS ISTVÁN

Turuplatsil oli liiklemine ja tung juba üsna suur. Valged kivid lausa hõõgusid läpastavas palavuses. Aedvilja-müütaja käru ette rakedatud eesel pidas vihast heitlust kärbseparvedega ja närbinud salatipead meenutasid õitseaja möödunud vanapiigasid.

Pantheoni ees oli tekkinud rüsimine, kuuldas valju naeru. Konduriotis, vana sandaali-paikaja, ajas valjusti kirudes taga mingit kõhna, surmani kohkunud filosoofi. Jalatsmerihmaga ähvardavalt õhus laksutades, manas ta inetu sõimuga seda austustväärivat meest:

— Olgu su kõht täis: vaat seda nimetan ma kaineks ja terveks mõttetarkuseks! Aga mu viit obulust sa ei mõtlegi mulle ära maksta, sina röövel, sina alatu kelm! — Ja tema kirumised kajasid mägedestki vastu.

Ateene kaevu juures vadistas väike jõuk tüdrukuid. Nende vormikad noored kehad õõtsusid õndsalt ning paindusid kaunitult puusadest, vesi voolas pärlendava joana kivist

ning jahutas lõõmavpalavat õhku. Ühest majast kandis tuuleõõtse lapsenuttu nende juurde, teisest kuulus lauluhäält. Naabrusest, puuviljapoest hõljus värske viigimarjade magusat leitsakut. Õhus noolis ja tiirutas pääsukesi, ajades taga kärbseid, otsekui mängiks nad sõgesikku ega oleks sugugi endi elu eest väljas. Üks tüdrukuid, helepäine neidis, ammutas käega vett ja jõi peost. Tema väikesed tolmused varbad paistsid välja õhukeste sandaalirihmade vahelt. Kui ta jalale langes lotsakas vett saamatult ammutanud peost, kiljatas ta, just nagu oleks teda puudutanud mehe käsi.

— Kuhu te lähete täna õhtul? — küsib tõmmujuukseline, sale, kelle käerandmel helisesid kuldsed võrud, kui ta kätt liigutas.

— Üks egiptuse laev on saabunud Pürause sadamasse. Õeldakse, et selle auks pannakse toime suur pidu. Muusika, tulevärk, tants...

— Meie läheme ka, Cynthixa. Võta ühes ka

oma austrimüüja, ta on tore poiss ja tal on alati palju üleliigset raha!

Kooris helises nende rõkkav naer.

— Xantippe! Kuhu sõgedat sa jääd nii kauaks! — Kaevu kõrvalt hüppas püsti noor sale tüdruk.

— Tulen kohe, — vastas ta häiritult ja punastudes, kuna tal oli piinlik, et ta vana tädi just sõbrannade ees talle nõnda inetult käratatab.

Kõhetu vanaeit aga oli juba ilmunud nagu lummutis ta juurde ning andis keelele voli:

— Alalõpmata sa vatrada siin ja lööd aega surnuks, selleasemel et rutata kodus oma tööga! Üks-kaks, olgu jalamaid mindud koju!

— Mäherdune tormakas tädi on sinul! — tähendas jubedusega laevaehitaja Agrippa tütar. — Hoidku jumalad iga noort tüdrukut säärase koletise eest!

Vana tädi, kes Xantippet kasvatas, oli alati tal kannul, kui ta vähegi hilines. Ei lasknud tal liikudagi, luuras teda ja oli ta ka juba määranud tulevaseks kaasaks kellelegi üsna vanapoole ettekaupmehele. Sellele oii maja ning õlipuuad, ta oleks nii kogu nende perekonna võinud ülal pidada. Kuid Xantippe ei olnud põrmugi sellest tähtsast mehest valmistatud ja aina venitas ja venitas oma õndsakstegeva ja-sõnaga. Tädi aga seevastu lootis väga tema ohvrimeelsusele ja kuna ta tüdrukule oli ema eest, siis hoolitses ta vahest üheliigi ning vihkas neid kaevuäärseid vedelemisi ja kõiki neid laisklevaid neidiseid, kellel meeles mõlkusid aina lõbud ja üleannetused.

— Tule tüdruk, sind ootab kodus tohutu hulk tööd!

Xantippe õiendas paela oma soengus ning tõstis oma veenõu õlale. Siis hakkas kiirel sammul minema kodu poole, kannul tänitaja vanaeit.

*

Ennelõunati läks ta tee läbi Akropolise. Talle meeldis nõnda uita ning oma üksindasil jalutuskäikudel vaatles ta kihavat rahvahulka, silmitses ja kuulas imestelles tähtsat juttu ajavaid inimesi, kes suuri sõnu hütides lärmasid avalikel väljakuil, vehkisid ja viiplesid kätega ning suurte lubadustega pimestasid igavesti nälgjast rahvahulka. Üks hässitas sõjale, teine jälle kehtas sõlmima liitu naabersaartega. Xantippe viimaks tüütus neist, läks Ateene hiiglakuju alla ning istus selle pje-destaali astmele. Tõmbas jalad enda alla koomale ja toetus künarnukkidel põlvile. Silmitses siis vaikselt unistades Dionysose teatri suunas. Ümber templi lendlesid tiirutades tuvid.

— Ka meie mõte tiivutseb nõnda kõrgel üle maa, — avaldas end korruga mingi uje, madal hääl, — saabub kord aeg, mil inimesed ühes lendlevad oma igatsustega.

Xantippe armastas luulet. Kui ta aga sai mahti, käis ta alati teatris, kus mitmed poeedid kaunisti deklameerisid, kus kanti ette värssides draamasid ühes koorilauludega, kus areeni rabiseval liival plahvatasid metsikud kired, leegitses armastus, emasüdame ahastus ja valu, türannide-kuningate upsakas raha ja kõrgid monoloogid, nende võidukalt pikad veritsevad akkordid ja isatappjate-poegade patukahetsus. Xantippe värises siis ning oli lan-

gemas minestusse. Ka tema ise mõtles välja kenid luuletisi. Üks lausus noorest jumalast, kes lennates tuleb Olümposelt, et päästa väike Xantippe tema kannatusist. Aga neid värse ei julgenud ta kunagi avaldada võõrastele kõrvadele. Nüüd kuulatas ta korruga seda tuttavat häält ning pöördus taha poole. Ta silmas kummalist inimrühma, just jumalannakuu juures. Nende meeste kohta liikus Ateenas õige iseäralisi kuuldusi. Nende juht oli keegi poolele õpingule jäänud kujur, kes nüüd enda ümber kogus noori inimesi ja õpetas neile uusi tõdesid kõlblusest. Ta oli mõttetark, ent seda tema ametit ei hinnatud mitte just väga kõrgelt ja all-linna kaupmehed ei andnud ta mõtete teostamisele kuigi suurt väärtust.

Meie surelise ihu vastas võidutseb surematu hing, — kordas üks ta õpilasi. Oo, meie suur õpetaja, aga mis väärib voorus, millele ei saa osaks mingit tasu?

— See, kes ootab auhinda mingi hea omaduse eest, ei vääri seda just kindlasti mitte. Ütle, mu armas, mispärast sa näiteks kiindud nõnda oma emasse?

— Sest et ma teda armastan.

— Mispärast väldid sa kõlvatuid lõbustusi?

— Sest et ma neist ei leia rõõmu.

— Mispärast õhkad sa oma hädas jumalate poole?

— Et leida neilt abi.

— Aga kui sul ei ole elus mingit soovi, kui mured sind ei vaeva, kas mõtled siis neile tänuga?

— Tunnustan, õpetaja, nad ei tule mulle siis meeldegi.

— Näed nüüd, sa oled isekas inimene, mu sõber! Nopid endale kust saad, ilu, vainutsed muretu lojusena rõõmude karjamaal, otsekui noor sälg, võtad vastu kõike head, justnagu oleks loodus sinu võlglane, kuid tänu ei ütle sa selle eest kellelegi.

Xantippe tõmbus tähelepandamatult lähemale ja kuulas huviga seda punaruuge habemega meest, seda kuldsuiset, kes selgel, naerataval pilgul laskis oma lühinägelisi silmi puhata väikesel jõugul ja vahetevahel sügas kergelt oma siledat pealage, mis oli kaame kollakas, otsekui õilis elevantiluu.

— Mis sina siit otsid, väike tibu?

Nad olid Xantippet märganud ja noored mehed, lausa kui hagijakutsikad sõöstsid tema poole. — Ei ole filosoofia pilkkade juuste

jaoks, — naljatas keegi tedretähniline noormees, kes seisis oma õpetaja vasakul käel ja oma peent linast peplumit taotses voldistada õige iseteadlikult ja edevalt. Tüdrukul oli juba peaaegu nutt varaks. Kõige meelsamini oleks ta nüüd pistnud jooksu, et vältida meeste torkjaid märkusi. Sest heita neile vastusi näkku, ei sõandanud talle tulla mõtteisegi. Aga teda täitis lõpmata õndsus, kui nüüd see sassis habemega ja kühmus seljaga mõttetark ta võttis äkki enda kaitse alla:

— Teie, Attika pärlid, kuidas te võite nii inetult käidelda üht kaitsetut naist? Mis te ütlesite siis, kui noored mehed nõnda kohtleksid teie õdesid? Jää meie sekka, mu tütar. — Ja ta pani Xantippe oma parema käe poole istuma. Tüdruk tõmbas rüü oma rinnal tihedalt koomale ja liibus mõttetarga jalgade juurde, nagu noor koerake oma peremehe ligi. Õpilased ei julgenud valjusti naerda, ainult nende suunurgad tõmblesid krampplikult naeratuses ja nad sosistasid poolkuuldavalt pomisedes üksteisele märkusi veidra plika kohta, kes supiliua asemel ihkab nuusutada teadust.

*

Xantippe tuli jälle kaevu juurest. Filosoof ootas teda idapoolse trepi ees.

— Mul oli siia poole mineku, — ütles mõttetark vabandades, märganud tüdruku võidukat pilku. — Xenophon, mu noor sõber, on haige, tahtsin minna teda vaatama.

Nad utsid mööda sipi-sopilisi tänavaid. Kõnitateedel vedeles prügi-hunnikuid, takistades käimist ja näljased penid nuuskisid nende paljaste jalasäärte ümber. Mees tõrjus alalõpmata tüütajaid eemale. Nad astusid aeglast sammu ja vaikselt, palav higi hämmetas kergelt nende otsaesiseid ja taevavõlvi klaassina lausa kõrvetas alla, otsekui hõõgub kolle. Viimaks segas tüdruk vaikuse:

— Nagu kuulen, oled kujur.

— Juba ammu olen jätnud kivinikerdamise.

— Peitel ei olegi sinu tõeline mõtte vormindaja, — ütles Xantippe peenelt, kirjanduslikult ja hakkas siis äkki naerma. — Oo, palun andestust, aga ma ei tea ju veel su nimegi...

— Sokrates, — sõnus mees ja vaatas õrnalt pilutsevi silmi tüdrukule otsa. — Aga luba, et läheme müüride varjavasse hämarusse, ma ei talu seda lämmatavat kuumust. — Tema tasane bassihääli oli nagu vaikselt vuliseva oja hääliitus. Tüdruk kuulas teda nagu unes. Mõ-

nikord sekka vaatas ta uhkelt ringi. Tõde on, et see oivaline mees siin temaga teeb tõsiselt tegemist, talle pühendab oma tähelepanu, omi mõtteid, — see täitis ta hinge rõõmuga. Ei olegi see inetu mees nõnda vastik, isegi mitte väga näutu. Ta oli teda võlunud oma sõnade iluga, oma mõtete hurmusega. Seni oli ta kettaheitjaid hämmatsenud säärase ihaldava naudinguga, kuna ta silmad veel polnud avanenud vaimu vägeva atletika jaoks. Sokrates oli liigutatud tema vagurast arglikust ujedusest ja ta silmist särav alandlik taip hämmastas teda. Mõttetark rääkis tulevikust, mis neil oli veel ees, täis lubadusi. Xantippe kuulas võlutuna seda tõekuulutajat meest. Ja kui päike juba oli vajunud templikatuse taha, ütles ta kahetsevalt, nagu oleks ta iseeneselt rõõvinud mingi kauni asja:

— Pean minema, Sokrates. Mu tädi hakkab mind muidu otsima...

— Jää veel piskuks ajaks, — palus mõttetark, — ma ei saanud ju sulle veel midagi ära ütelda. Ja Xantippe jäi. Nad ei märganudki, et nad juba kolmandat korda kõnnivad neidsamu tänavaid ja alles siis peatusid nad äkki, kui Xantippe kasuema ründas neid luuaga:

— No küll ma sulle näitan teed kapsaaiast, sina vana riivatu jää! — Ja ta virutas vaikselt mehele luuaga mööda selga, kes kaitstes oli astunud tüdrukule ette. Kogu tänav naeris. Xantippe puhkes nutma ja Sokratesel jäi ajult jooks varaks, et päästa oma hõre habegi raevutseva naise künnte eest.

*

Siiski, nende mesinädalad olid tulvil täis õndsust. Sokrates jättis oma õpilased hooletusse. Need püüdsid kibeda meelepahaga leevendada omi pettumusi ning tegid teatavaks, et hakkavad teise õpetaja järellkäijajaks. Sokrates ainult naeratas seepeale ja kudistas armunult oma uues kodus:

— Oo, Xantippe, mu väike naisuke!...

Tema noor abikaasa, nagu ei usuks ta veel nüüdki oma silmi ja kõrvu, et ta ikka tõesti on suure mehe eluseltiline, sõnus korduvalt:

— Oo, Sokrates, mu tark ja õilis mees!

Nende vaikset idüllit segasid üksnes tädi sagedased külastkäigud. Vanaeit ei olnud kitsi torkjate märkuste poolest ning võttis abiks ka palutatuid ennustusi:

— Ärgu nähku mu silm iial rikkust ega vara, kui peaks täituma, et teie kahekesi ühte jääte! — põhendas ta ja maalits Xantippele pilti, elavais dramaatilisis värves, kuidas vaene, kesale jäetud pärlkaupmees oma südant sööb. Värske abielumees aga pahvatas vihaselt:

— Ta on hullem kui raudnõges! Kuidas küll sinu taoline hurmav olend võib olla veresugulususes säharduse harpüiaga! Säärased fuuriaga! See naine on ju tõeline... — ja talle ei tulnud suures meelehärmis meelde kohast väljendustki võrdluseks, millega ta oleks võinud tabavalt iseloomustada seda hasartlikku vanamoori.

Aga Xantippe oli sellal üheksateistkümmene aastane ja ainult kaks nädalat abielus.

Sokrates oli siis kolmekümneviie aastane ja ka alles kaks nädalat abielumees,

Kirjandusest ja selle rakendusest

Kui vaadelda meie praegust kirjanduselu ja selle arengut maal, siis võib otseteed näha selle lünklikkust, selle juhuslikkust. Ei saa öelda, et kirjanduspõld oleks söödis, ei — siin tehakse intensiivselt tööd. Päriselt inuga aitavad kaasa nii paljud tüdimatud käed. Kuid et sellel kõigel tagajärgi nii vähe, see pole nende süü. Puuduvad juhised, abinõud, puudub isegi informatsioon sellest, mis teevad lähemad ja kaugemad orgid sel alal. Igaüks on kirjanduselu ehaproduktiivsetes tagajärgedes süüdi asjaolu, et organisatsioonid pole võtnud kirjanduselu süstemaatilist juhtimist üle maa fõsiselt oma ülesandeks.

Siin näib valitsevat vildak arvamine, et raamatute propagandast, raamatute rahva hulka viimisest on küllalt kirjanduselu hoogseks arenemiseks rahvamassides. Loodetakse, et juba raamatute rahva sekka saatmine teeb kirjanduse rahva asjaks, rahva huvikeskuseks. See osutub aga ekslikuks.

Ma ei taha sellega öelda, et raamatupropagandal kirjanduslikkus elus positiivset tähtsust poleks. Kindlasti on, kuid meie kirjanduselu ei seisa praegu paisus ainult raamatute puuduse all, vaid siin on veel teisigi tõkkeid. Kuna raamatu-aasta keskoitumkond on selle paisu võtnud hoalsale ravimisele, siis võiks siin teisigi ja veel põhilisemaid tõkkeid esile kergitada, mis on kõige paremini arstitavad just noorsoo organisatsioonide kaudu.

Igaüks, kes on töötanud maal organisatsioones, teab kurioosumeid kirjandusliku elu kehvuse alalt. Näitelavalt nõutakse jante. Näidendid hinnatakse ainult temas leiduvate naljade ja võrtsituste järele, s. t. enamikul vaatajast ei ole tüki jälgimise mitte esiplaanil kirjanduslikud huvid, vaid otsitakse ainult sensatsiooni ja kõdi naljanärvile. Seda arvestavad ka paljud näitlejad ning oma osa mängides laskuvad võimalikult veiderdustesse ja palaganitsemistesse, et aga võimalikult enam naerupahvatusi publiku ridadest esile manada. Kord lavastades maal Ed. Vilde „Pisuhända“, ei meeldinud see seal ei näitlejatele ega vaatajatele. Ometi peab Fr. Tuglas ja teised kirjanduslõolased „Pisuhända“ kõige paremaks eesti komöödiaks.*) pealegi leidis teos erilist hindamist Soomes.

Sama nähe valitseb meie jutukirjanduse ja romaani juures. Luulest ma ei kõnele, sest vaevalt seda keegi loeb. Siingi otsitakse sensatsiooni ja seiklusi. Küllalt oli kirjanduse sõpru „Tarzanil“ ja „Tootsi lugudel“, kuid kes loeb Tuglase „Saatust“ või Vilde „Mäeküla piimameest“. „Looming“ ei huvita kedagi, — parem juba „Jutulõht“.

See ei ole juhuslik olukord, millest võimalik on üle minna ainult raamatute propagandaga ning levitamisega. Mis aitab ainult raamatu omandamine, kui inimene ei suuda talle lä-

heneda? Ei saa elamusi. Raamat on temale raske — võõras ja umbne maailm. Ning mis aitavad soovitusel ja reklaam, kui ei suudeta teosele kaasa elada.

See nähe iseenesest on vana. On esinenud juba rahvaluule päevil, nii kaugele kui ulatuvad uurimused. Oli selgi ajal alam, kesk-, vlem- jne. Kõhi rahvaluule oma eriliste võtete ja vormidega. Kuid see oli enam loomise ja säilitamise mõttes, nii et iga kiht arendas ja hoidis alal oma erilise tasemega luulet, kuid nautida s. t. läbi elada suudeti kõiki. Siit oli loomulik siirdumine astme-astmelt kõrgemale.

Praegu aga ängistab meie kirjanduselu asjaolu, et meie keskkihid ei suuda enamikus nautida intelligenti kirjandust. Sellega on arengu tee kinni, elevus haihtunud ja järgneb elule nii omane olukord — kui ei ole pääsu edasi, siis algab nihkumine tagasi. Ning selles seisabki meie kirjanduselu tragöödia.

Põhjuseks on muidugi meie kultuuri järsk tõus. Meie kultuur ja kirjandus ei ole saanud orgaaniliselt välja kasvada, on teinud hüppelisi tõuse, isegi kaotades sideme endisega, ning siit on jäänud tühiikud meie kirjandusellu. Kirjandus on kasvanud rahvast liiga kaugele, samuti endisest kirjandusest. Kuna viimasel ajal on kirjandus hakanud rühtuma rahva hingele, endisele kirjandusele ning omapärale lähemale, siis peab rahvas ka senisest suurema hooga püüdma kirjandusele lähemale, sest kirjanduse enda toomine rahvale lähemale tähendaks kirjanduselu allakäimist.

Rahva lähemale viimine meie kunstilisemale kirjandusele on eeskätt noorte ülesanne. Ja usun, et ÜENÜ on praeguse raamatuaasta puhul teinud tänuväärte teo, kui ta võtab oma organisatsioonis kirjanduselu süstemaatsele juhtimisele. Pealegi, kuna organisatsiooni tüübi ja isikliku koosseisu tõttu asja edendamise võiks muutada mitmevõrra produktiivsemaks kui näiteks Haridusliidus. Pealegi peaks ta seisma ÜENÜ tegevuskavas ja aitaks tasakaalustada praegust tähelepanu suunas kippuvat spordi elu.

Kui nüüd asuda meetodite juurde, siis on siin palju vaieldavat ja problemaatilist ning paljugi võib selguda alles tegevuses ja katsetes. Katsuksin oma seniste kogemuste põhjal teha mõned esildused:

Keskjuhatause juurde loodud kirjandus-kunsti elu juhtiva keskoitumkonna ülesandeks jääks kirjanduselu süstemaatne juhtimine ja kooskõlastamine ÜENÜ-s. Ergutamise ja kontakti pidamine osakondadega ning neile informatsiooni ja juhiste andmine. Instruktorite ja referentide kaadri loomine, kes oleksid võimelised kohapeal kursustel ja loengutel selgitama kirjanduselu nähteid, võtteid ühes teoste ettekandmise ja analüüsisega. Kahtlemata meie parem kirjandus on sellepärast

*) F. Tuglas „Kriitika“ II, lk. 175.

On vahupiisku sädelevaid täis...

*On vahupiisku sädelevaid täis
veel mälestuski suve läinud päivist,
mis nagu hurmav lainetemäng näis —
ja sest too valdav rõõmgi hinge jäi vist,*

*rõõm — pärlikarbina mis uinus und
vees sygaval, ja mille laine ise
alt heitis gles keset vahulund,
kust aarde leidsin, kallihinnalise.*

*Kuid kardan: ykskord jällegi ta kaob,
ta — mille sära võlus nii mu hinge —
ning sygavusse tagasi taas vaob
kesk laine vahupäiste valgeid ringe.*

Adrienne Lints-Meroa.

vähe loetav, et enamik inimesi ei suuda tun-
gida stiililistesse ja kompositsioonilistesse
väärtustesse — isegi mitte sellel määral kui
seda suudeti rahvaluule päevil.

Järgmine aste, kuhu võiks rakendada kir-
janduselu tugipunkti, on spordiringkonnad.
Kas seal ei võiks sportlaste karika kõrval
esineda ka luulemeistrite karikas? — Või
kirjandusliku sisuga talvapäevad? Siin võib
olla on takistuseks üks levinud arvamus,
et meil on kirjanikke isegi palju ja ei
maks neid juure soetada. See arvamus aga
ei pea paika, kuid sellest edaspidi.

Igatahes ei oleks see olnud Porkuni su-
vipäevadelegi kahjaks, kui seal oleks olnud
esildatud ka ÜENÜ vaimukultuuri loomingu.
Kuid loodan sellest veel kirjutada edaspidi.

Siirdudes nüüd üksikosakonna juurde, on
raske anda konkreetseid juhiseid. On ju iga
osakond kirjandusliku elu seisukohalt eri
seisukorras. Siiski üks kindel ja juhtiv raku-
kene peaks leiduma igas osakonnas — olgu
ta siis haru, klubi, ringi, rühma või mõne
muu nime all tegutsev. Siinkohal nimi ei
riku meest. Selle rühma peatülesandeks jääks
huviküllaste inimeste viimine aktiivsesse
ühendusse kirjandusega.

Peamine vahend selleks on oma ajakiri,
mis toob algupäraseid tooteid. Muidu kao-
tab ajakiri mõtte. Oma loomingu läbi in-
mene saab kõige suurema ja võltsimatuma
huvi teiste loominguks. Jõuab paratamatult,
kuid iseenesest, ja huviga sõnastuse ja stiili
küsimuste juure, milline ala on meil kõige
sõõti jäänud. Isegi rahvaluule õitseajal olid
meie esivanemad selles küsimuses hoopis
tugevamad, kuid see olenes asjaolust, et siis
oli teine rahvas looja seisukohal. Kuna kir-
jajäht puudus, asetas teda inimese mälu,
kuid unustatud osad tulid endal juure luua
endiselega samas stiilis. Ja selle peale on
rahvalaulikud meistrid veel meie päevini.

Et sellise ajakirjade võrgu juures produt-
seeritakse meil ülearuselt palju kirjanikke,
nagu mulle tähendas kuski referaatkoosolekul
keegi tuntud haridustegelane, on asjata
kartus. Sama vähe need külakonna kirjanikud
ihkavad üldkirjanikeks kui maal sporditsevad
noored püüdma Torino või Budapesti olüm-
piaadidele. Ja kui ka sel teel mõni tõeline
suurus kirjandus põllul avastub, ei tohiks
vist olla kellelgi midagi selle vastu. Kuid
kultuuri ja kunsti arengu seisukohalt peaks
kirjandus muutuma jälle sõna tõsisel mõttes
rahva asjaks ning omandama endise koha
seltskondlikus elus, perekonnas kui ka pi-
duudel.

Ajakirjaga kaasas peaks käima ka ar-
vustus. Selleks on kõige otstarbekohasem
korraldada ajakirja õhtud tead-
likuma inimese juhtimisel, kus üheskoos
arutatakse läbi kõik kirjatükid nende kunsti-
lise kui ka ühiskondlik-teadusliku väärtuse
suhtes, otsides stiililisi võtteid, omapärasusi
jne.

Peale selle tuleks korraldada avalikke re-
ferate, vaidlusõhtuid, loenguid, kursusi,
õpiringe jne. võimalust mööda kirjanduslike
küsimustega tutvunemiseks. Nende korralda-
misel on muidugi tähtis asjaolu, kas on
spontaanset (iseenesest esilekerkivat) huvi as-
ja vastu, või tullakse ainult üldise passiivse
huviga, — poolenisti ajaviiteks. Viimasel
juhul ei ole mõtet korraldada õpiringe, kur-
susi, perioodilisi loenguid jne., vaid jätkub
üksikreferaatidest. Korraldada tuleb aga ik-
kagi, sest elu liikumisega kasvab huvi. Ei
ole hüljatav ka muu kunst ega tantski kir-
jandusõhtu või referaadi teenistuses. Mai-
nitud töö peaks aga sündima kirjandusnähtete
selgitamise, arvamistamise ja nautimise tähe all,
kuid ei mingil tingimusel üldsõnalisel pro-
pagandas. Peetagu meeles, et üldsõnalisel
propagandal on alati kaasas negatiivne mõ-
ju — referent tundub teises, kõrgemast mil-
jööst, käsuga „tehke”, kuna sisusse tungija
referent on autoriteet, kellega koos avasta-
takse uusi maid.

Eelpool esitatud ettevõtetest võivad mui-
dugi välja kasvada kirjandusõhtud, deklamati-
iooniõhtud ühistunde loomiseks, kirjanduse
nautimiseks ja populariseerimiseks.

Tähtsamaks aga kujunevad omaloominguli-
sed võistlused, nagu luule, jutu, foljetoni jne.
alal. Need oleksid rakendatavad, nagu vih-
jatud, suvepäevade juure, kuid väga hästi
ka ühe osakonna tegevusse. Võiks ju olla
igal osakonnal omaloodud hümn ja omapära-
seid pidulaule.

Kõrvalharuna tuleks kirjandus-rühmitustel
harrastada deklamatsiooni. See võib
elustada ja aidata kaasa kirjandusklubide
töös, eriti kui tuleb teistele servida oma
või kellegi teise tööd. Peale selle on sellel
omaette väärtus pidu eeskavade ja näitlemise
suhtes.

Siin oleks enamvähem mainitud need põhi-
alused, millele tuleks rajada kirjandusraku-
keste tegevus osakondades, kuid piiritlemata
jääb siinjuures siiski veel kirjandusrakukeste
tööprogramm, mis viiks seekordse artikli liig
pikale.

Koogiveski

Muinasjutt

Noor ja rikas talunik tutvus ilusa tüdrukuga kolmandast kihelkonnast. Tüdruk meeldis poisile nii, et ta pikka aru pidamata ja tüdrukut lähemalt tundmata talle kosja sõitis ning peagi uhked pulmad tegi.

Agaga peagi pärast pulmi hakkas selguma, et noor perenaine hirmus koogimais oli. Pea iga päev küpsetas ja sõi ta küll seda, küll teistsorti kooke. Ah see oli nii väsitav! Mitte söömine muidugi, vaid küpsetamine.

Vana tõde: süües kasvab isu. Oli noorik esimesel paaril kuul ikkagi ainult kolm-neli korda nädalas tainast kloppinud ja pliitahju piinanud, hakkas ta hiljem oma maiuspalu juba igapäev vorpima, kuni ta lõpuks koogitaudile nii voli andis, et vahest päeva jooksul koguni paar korda nende pätserdamisega mehkeldas.

Oli aga üpris tülikas asi kõik see aida ja köögi vahel sagimine, jahu mõõtmine, taigna segamine, kloppimine ja küpsetamine. Vaene noorik oleks kõigi nende murede pärast peagi luuks-nahaks kuivanud, poleks mitte maitsvad koogid, mida ta sibukese osavusega valmistab, talle ta vaeva tasunud.

Agaga väsitav see oli, ah nii väsitav!

Kord õhtul juhtus noorik kuulma, kuis keegi ta tüdrukuist nurmetöölt tulles teisele lausub:

„Tea küll, mitu korda täna meil jälle koogiveski vurises.”

„Koogiveski!?” sõnusus mõte nooriku peas. „Vaata see on uide! Kui palju vaeva jääks nägemata, kui säärane värk majas oleks! Pole muud kui kraam kollu ja keeruta vänta. Ning valmis ongi kogu tegu!”

See uide ei andnud noorikule rahu. Isegi ägedama küpsetamise juures vajus ta vahest nii mõttesse, et ei märganud korralikult ahju tegevustki valvata. Koogiveski? Koogiveski! Vaata see oleks midagi!

Kord õhtul magaminekul hakkas noorik meest väga armsasti paitama ja meelitama:

„Kallis meheke, muretse mulle koogiveski.”

„Koogiveski?” imestas mees. „Mis riistapuud see on?”

„Noh, see on säärane masin, millega ilma mingi vaevata kooke võib küpsetada. Pane masinasse jahu, võid ja mis veel vaja, keeruta kord vänta, ja kohe tulevad värsked koogid välja.”

„Kas säärast asja üldse olemas on?” küsis mees.

„Küllap juba on” lausub noorik veenvalt. „Ja kui ei ole, siis telli ta.”

„Kust ma teda tean tellida,” vastas mees tõrjuvalt. „Kes säärast imet teha oskab!”

„Küll sa juba leiad, kui otsid, meheke. Kas muretset? Pai-kulla-kallis meheke, kas jah?”

Mees puikles vastu niipalju kui suutis. Ei teadvat ju, kas ta säärase asja hinda tasudagi suudaks. Küpsetagu naine kooke miljal ja kui palju tahab, — kas tema, mees, kunagi on keelanud. Agaga naine ei tahtnud millestki kuulda; ta aina paitas ja nurus: muretse agaga ja muretse mulle, meheke, koogiveski.

Mehele ei jäänud lõpuks muud kui teeskles uniseksjäämist, pööras suu seina poole ning hakkas norskama.

Agaga mis sa teed naiseaga, kui sellele midagi pähe on tulnud. Hommikul, niipea kui mees silmad avas, tervitas naine teda uute meelitustega: „Muretse mulle, meheke, koogiveski! Eks ju?”

Nii kestis see paar nädalat. Viimaks tüdis mees, sõitis lähemasse linna, pöördus sealse sepameistri poole ja küsis: „Kas võid mulle koogiveski ehitada?”

Agaga pead raputades kostis see:

„Ei mina sõanda nii keerulist asja ette võtta. Pöördu minu õpetaja-meistri poole, kes maakonnalinnas elab; tema on minust kolm korda targem.”

Mees sõitis maakonnalinnas, otsis juhatatud meistri üles ja küsis: „Kas ehk sina oskad koogiveskit valmistada?”

Agaga ka see meister lahutas käsi.

„Nõuad mult liiga palju, mees. Agaga mine riigi pealinna; seal asub kuulus sepameister, kelle juures ma õpipoisiks olin, tema on minust kolm korda targem; võib olla, tuleb toime tema sellega.”

Mees rändas pealinna.

„Küllap ma ju võiksin teha,” lausub kuulus sepameister, „agaga tubli koogisepp peab veski meisterdamisel abiks olema. Kutsu üks säärane siia, siis vaatame mis saab.”

Mees läks koogimeistrit otsima. Ühel tänaval nägi ta suurt ja toredat pagariäri. Ta küsis peremehe järgi ja kandis oma palve ette.

Meister vastas:

„Mine siit kolmandale tänavale, seal leiad toredusest hiilgava koogikaupluse. Selle peremees on nii tark, et kui ta sõrmega korra keerutab, siis lendab jahu ja kõik, mis muidu vaja, mõhke; keerutab ta kaks korda, siis sõtkuneb kogu kraam taignaks; kolmekordse sõrmekeerutuse järgi aga moodustuvad taiganast koogikesed, mis ise küpsetusplaatidele lendavad, nii et pole muud kui pista ahju.”

Ent ka too kunstimees ei sõandanud koogiveski ehituse juurde abiks asuda. Ta juhatas mehe kuninga lossi platsil asuva koogi-meistri juurde. „Tema on nii tark, et lamab süngis seliti ja vilistab korra, siis lendab tarviline kraam mõhke; vilistab teise korra, on tainas sõtkutud; vilistab kolmanda, on koogid plaatidel. Ainult kookide ahjupanemist ja väljavõtmist peavad sellid tegeva, sest ahjud on nii kuumad, et seal inimese vilegi ära sulaks. Mine tolle meistri jutule.”

Too viimane meister lõi nõusse. Tuli, pidasid sepaga aru ja ütlesid: „Võime sulle koogiveski teha.”

„Aga mis see maksab?” küsis mees.

„Viissada hõbetaalrit.”

Mees kohkus. „See on ju kolmandik mu talu väärtusest. Kust ma selle välja võtan?”

„Eks sa ise tea,” vastasid meistrid.

Mõtles mees, mõtles. „Ega naine omast ei jätta. Pean juba tellima.” Ja telliski.

Nütüd algas noorikul pidu. Keerutas vahest neli, vahest viis korda päevas veskit. Kord vahu-, kord pipar-, kord lõivakooke, mis aga meelde tuli. Ei meeldinud talle enam oma nisupüül, nõudis võõramaa kalleimat jahu. Tüdrukud ei pääsenud nurmetöö ligigi: pidid aina piima koorima ja võid lõõma, kanu söötma ja mune koguma, et koogiveskil vajalisest kraamist puudu ei tuleks. Kõik lõi talus lonkama: põllud hakkasid umbrohtu jääma, kari kidunes. Ainult üks töö käis nagu vedrudel: koogimasindamine.

Katsus mees naisega kõnelda, et nii ikkagi ei lähe, et pankrot ja kerjakott juba silmaga näha. Aga naine kaisutama, kallistama, paitama: „Kulla meheke, oled mu armas tipsike. No nii armas, näe, nii armas oled sa mulle!” Ise aga aina paitab ja palub: „Kuidas saaks ilma koogiveskita: taignategemine, vahulöömine, igasugu pötserdamine on ju nii tülikas, ah nii tülikas! Ma ainult natuke, na õige natuke teengi. Mitte üle viie korra päevas. Enam mitte üks tips. Töötan sulle seda.” Aga ise muudkui kallistab ja paitab, paitab ja kallistab. No mis sa teed säärasega!

Juba oli talu hoopis hukkumas. Mõtles ja mõtles mees, mida teha. Kodust eemal viibides töötas arutihti: „Panen naise kas või sealauta kinni, või kihutan minema, et kord ometi jälle inimsekombel talu pidama hakata.” Aga koju ilmunult ei suutnud ta

neist kavatsustest midagi teostada. Kuida sa kohtled karmilt naist, kes armsasti paitab ja palub. Vihastus mees enesege peale, aga või seegi aitas.

„Rikun koogiveski ära, peksan puruks, ajan ahju,” mõtles ta, kuid tunnistas peagi, et see asja veel pahemaks teeks. „Sunnib uut veskit muretsema, vaata siis!..”

„Aga midagi peab sündima,” arutles mees eneses. „Ei või ometi mõtlema naise pärast oma elul ega talul hukkuda lasta.”

Hädaga läks mees targa juurde. „Mida ometi teha?”

„Ülehomme on noorkuu,” õpetas tark. „Siis otsi õõsel penikeelevarsi, näkirohtu, koerakäppi, kolme liiki sõnajalalehti ja kanakoolejuuri. Neid keeda salajases kohas, kus keegi nägema ei juhtuks, kuni seitse seljatäit hagu läbi on põlenud; võta siis üks koerapõõrirohu juur, puuduta seda kolm korda pahema jala kannaga ning lausu igakord: Võta väge, kasva kangeks! Pane too juur katlas olevasse vedelikku ja keeda kuni esimese kukelauluni pärast päikese tõusu. Siis mine koju. Järgmisel ööl puuduta tollesama juurega magava naise pead, käevarsi, koha ning jalgu ja pista juur nii, et naine ei ärkaks, tema külje alla, lausudes:

Õnn õuele,

Tulu talusse,

Iga tüdruk oma tööle,

Koogimaias kureroaks!

Küll siis näed, mis tuleb.”

Mees tegi, nagu õpetatud. Hommikul pärast naise nõidumist ei läinud nurmelegi, vaid otisis kodus tegemist, et näha, mis sünnib.

Kui naine ärganult esimese teo kooke valmis oli vuristanud ja pöske pistnud, tõusis ta kuidagi kohmetul ilmel järilt ja sööstis tuba mööda ringi hüppama, ikka mõlema jalaga korraga. Heitis siis voodi ja ütles: „Kook-kook!”

Tunni-teise järele tõusis ta voodist, kihutas uue koogiteo läbi masina ning neelas selle ahnelt alla. Siis sirkas ta õue ja hüples seal samuti kaksijalu ümber maja, jooksis tuppa tagasi ning hüüdis süngi heitnult kaks korda: „Kook-kook, kook-kook!” Kui ta aga kolmanda teo kooke valmis oli vandanud ja nahka pannud, laskus ta kápuli ja muutus — konnaks. Tagumiste koibadega vibutades pistis ta hüpates toast õue, õuest koplisse ja sealt lombi äärde. Hüüdis pervel peatudes karedalt:

„Kook-kook, krook-krook, krooks-kroos!” ja kargas sulpsti vette.

Sellest ajast saati on konnad olemas.

Mees aga viis koogiveski linna ja mtüs ühele rikkale pagarile hea raha eest ära, seadis saadud rahaga talu uuesti korda ja kosis naiseks naabripere-mehe tütre, tubli ja tööka neiu, kellega ta kogu pika eluaja õnnelikus abielus käsikäes töötas.

Märkmeid rahvatantsude kogumismatkast

Möödunud kevadel tekkis mõnesugust poleemikat eesti rahvatantsude laadi ja algupära küsimuste üle. See tõstis üles küll huvitavaid probleeme, kuid ei suutnud neid nimetamisväärselt lahendada, kuna polemiseerijaist mõlemad pooled kannatasid ilmselt tõendusmaterjali puudust. See asjaolu ühelt poolt ja teisest küljest puht-praktiline tarve rahvatantsude repertuaari rikastamiseks pani ÜENÜ Keskjuhatusel ja vastavail riiklikel asutistel mõtte liikuma korraldada ulatuslikum ringreis rahvatantsude kogumiseks. Lähemate andmete hankimiseks pöörduti Eesti Rahvaluule Arhiivi poole, kust saadi 29 tantsuoskaja aadressi 12 erikihelkonnast. Töö teostamine usaldati Ullo Toomi kätte, Rahvaluule Arhiivi esindajana sõitis kaasa nende ridade kirjutaja.

Meie ühine teekond algas Tallinnast. Sõitsime välja mootorrattaga ja võtsime suuna kohe Kuusalu, meie rikkamasse rahvaluule kihelkonda. Teadsime, et suur osa meie senituntud rahvatantsudest oli saadud sellelt alalt, seepärast tahtsime ka oma silmaga näha seda imemaad, täiendada seniseid andmeid teisenditega ja teha võimalikult uusi-gi avastusi.

Peatusime kõigepealt Kolga rannas Hara koolimajas, kust leidsime vastutuleliku koolijuhataja hra Biider'i, kes mitme päeva kestel pakkus meile teejuhina ja nõuandjana tänuväärset abi. Esimese visiidi tegime looduslikult kaunile Hara saarele, kust leidsime sealset tuletornivahis Gustav Lindström is tubli viiulimängija, kes mõistis rohkesti vanu tantsulugusid. Tema seletuste järgi kirjeldasime ja noodistasime Kuppari-moori, Hüpajapolka, Viru-mageda, Sotska, Kuradi-polka, Vinger-polka, Aaviku, Oige ja vasemba, neist mitmed esmakordselt paberile pannes. Lindström oli noores eas viiulimängu õppinud ühelt endiselt kõrtsmikult, nimega Jaagup Kvellstein, kes oli käinud sagedasti Soomes, sealt õppinud tantse ühes viisidega ning agara edasiõpetajana olnuvat suurimaks vahetalitajaks soomelise elemendi ületulekul Kolga randa. Kvellsteini otsese õpilasena Lindströmgi tundis vähem algupäraseid tantse, mille kohta pidime andmeid hankima teistelt rannaelanikelt,

G. Lindström

Teisel päeval külastasime Marie Tamberg'i Hara külas. Seal kohtasime ka juhusliku külalisena Tallinnas elutsevat Anna Matvei'd, kes endise randlasena osutus ühtlasi tubliks tantsutundjaks. Tema agaral organiseerimisel saime viimaks kokku grupi naisi, kes hoolimata viletsast tervisest ja kõrgest vanadusest olid valmis demonstreerima mõndagi uut ja huvitavat. Selle „simmani" tulemusena oli muu väärtusliku materjali hulgas fikseeritud ka tantsud: Kivikasukas, Vanaranna, Ranna-rädi (Rätitants), Paruski, Pärilin, Mustlase-polka jne. Jäädvustasime need „graatsiad" ka fotoplaadil. (Siintoodud pildil lugeja jälgigu muuseas „Vanaranna" groteskset kehahoidu ja teokssaanud lööksõna — „keel poske!"). Nendest tantsudest on osa kahtlemata algupäraseid, näit. Kivikasukas ja Vanaranna, nagu seda kohapealne rahvas isegi kinnitas, eraldades neid teadlikult laenuilisest repertuaarist.

Rahvatants näib üldse olevat sügavasti juurdunud rannarahva elusse. Vanasti käidud sagedasti koos külakiigel ja seal pidanud igaüks mõistma laulda ja tantsida, muidu hakatud inimest „tossikeseks" pidama. Eriti kõrgelt hinnatud tantsu- ja lauluoskajaid tüdru-

kuid, kes näisid seetõttu poistegi silmis parematena ja võisid rutemini mehelegi saada. Nõnda vastavad „kunstianded“ võisid olla määravaks teguriks elusaatuse kujunemisel, ja pole ime, kui seesugune eluideaal tõstis siin rahvatantsu ja -laulu seesugusele kõrgusele, millele vaevalt mõni teine kihelkond jõudis järele. Loomulikuks eelduseks siinsele rahvaluule rohkusele on muidugi ka rannarahva suurem intelligents, kogemusrikkam elu ja elavam hingelaad, mis eluraskustele vaatamata tikub iseendast fabuleerimisele, vabale loominguale, mida soodustavad ka massilised omavahelised kokkupuuted ühistööl ning jõude-tundidel.

Rahvatants on Kuusalus peale tüüpide rohkuse omanud ka pikema eluea kestvuse. See on teataval määral ulatunud isegi tänapäevani välja, nii et siin võib kohata praegugi noori inimesi, kes tunnevad üht-teist omanurga muistsest tantsuvarast. Selleks on kaasa aidanud ka kohalikud koolid, kus on „eraõpetajatena“ mitugi korda teotsenud kohalikud eided-taadid, vana rahvatantsu oskajad. Ka möödunud suvel korraldas Leesi Rahvahariduse Selts peoõhtu, mille eeskava täitis tervelt muistse pulma lavastus, kus peategelastena figureerisid meilegi tuttavad vanakesed, lauldes ehtsaid pulmalaule ja esitades noortega koos kohalikke rahvatantse. Igatahes algatus, mis vääricks järeletegemist mõnegi maaseltsi poolt, kelle peokavad on tihtigi üsna kahtlase kraamiga täidetud. Tingimuseks oleks sel juhul muidugi kohaliku materjali tarvitamine ja võimalikult ka selle säilitamine, et päästa oma kodukoha muinasvara ka tulevastele põlvedele ja teaduslikele uurijaile.

Kuusalu rannas on olnud rohkesti ka häid torupillimehi, kellest praegu elab veel ainult Jaagup Kiilström, eraelus Leesi kabeli kellamees, kuid üldsusele tuttav Muusika Muuseumi ringreisude kaudu. Ülistavaid sõnu kõneldi 3 aasta eest surnud torupilli „virtuoosist“ Atru taadist, Aadu Eslonist, kes ise ka mõistnud hülgeaost torupille valmistada.

Lahkusime Kuusalust pärast mitmepäevast hoolsat tööd rahuldatud südametega, kuna me ootused olid täitunud küllaldaselt.

Edasi siirdusime Virumaad kergesti riivates Järvamaale, kus sattusime äsjuste vihmasadude järele väga rasketele teoludele. Ka töö ei edenenu seal hästi, kuna küsiteldavad isikud olid kas usklikud või täiesti eba-teadlikud esivanemate luulevarast. Näib üldiselt, et sisemaal on rahvatants kadunud varem kui randades, kas siis varem toimunud

„Vana Ranna“

rahvusvahelise tantsu-repertuaari sissetungi või ka ilmalikke lõbusid üldse vaenustavate usu-voolude mõjul.

Alles Kolga-Jaanis saime kanna jälle kindlamalt maha. Järveks-muutunud soode keskelt leidsime tubli viiuldaja Tõnu Kivi, kes mäletas katkendlikult „Puuratast“, kuid seda lahkemalt andis muid andmeid, millest järgnevalt lühike katke.

Vilsi talus peetud 70—80 aastat tagasi talguid. Torupill pandud rehealla varna rippuma. Selle alla viidud talguks keedetud pajatäis suppi jahtuma. Seal läinud aga kaks suurt koera isekeeskis purelema, ajanud torupilli seinalt maha ja otse supipatta! Kahju olnud siis kahekordne: talgusupp rikutud ja torupillist pole ka enam asja saanud, sest tuline supp kõrvetanud koeramaost tehtud pillikere.

Sealt lähedusest saime ka huvitava labajala variandi nimega „Keps Kai“ ja mõne mängu-kirjelduse.

Tartumaalt Puhjast, samuti Tõrva linnast juhatatud isikud ei andnud meile midagi nimetamisväärset. Viimatimainitud kohas sattusime kokku rahvatantsu verivaenlase — venastekogudusega, kuid selle voolu uuema laine kandjad kõnelesid üsna erapooletult „muistsest lustipidamisest“, mil tantsud olnud sootuks ilusamad ja püsivamad kui praeguses ühepäeva repertuaaris. Neil aladel oli rahvatants nähtavasti kadunud õige varakult, nii et praeguste jutustajate kirjeldused puudutasid ilmselt degeneratsiooni perioodi, mille tunnuseks on kindla traditsiooni lagunemine ja üksikute elementide vaba kombineerimise võimalus: „tantsiti nii ja teisiti, kuidas keegi aga oskas ja tahtis.“

Karksi-Nuia alevist leidsime keskealised naised Mari Sarve ja Kreeta Jõnts'i, kes

teadsid mõnesuguseid hilisaegseid rahvatantseisendumisi ja rahvamänge.

Huvitava vanakeste paari leidsime Paistu khk. Pahuvere alevikust Karl ja Reet Leesenent'ide näol, kellest naine oli vanasti kuulsate Paistu rahvalaulikute viimaseid järeltulijaid ja mees väga innukas viulimängija. Suures vastutulelikkuses jättis eit oma matjöö sinnapaika ja laulis mulle kannatlikult oma värsikatkendeid, kuna taat samal ajal esitas Toomile teises toas mõnegi huvitava pilliloo. Pärast kõneles vanamees puhtsüdamlikult, kuidas koolilapsed tahtnud osta ta viiulit, kuid tema pole seda andnud miski hinna eest, „kuigi me oleme vana vaese inemise” ja rahasumma olnud üsna meelitat. Tõsise kunstnikuna ta mängis viiulit väga puhtalt ja kindlatempoliselt, suutmata viisi üleskirjutamiselt vähendada hoogu ja mängida üksikuid osi eraldi. Lahkusime südamliku ja teesklematu sõprusega sealt kehvast, kuid vaimselt rikkast majakesest.

Jõudsime nõnda maa südant läbistades teisele rannikule — Häädemeeste kihelkonda, kust leidsime peaaegu Kuusalule võrdse saagirikkuse. Seal leidis veel mitugi ehtsat rahvalaulikut, kelle juures me ajapuudusel ei saanud peatuda, ja mõnigi tubli rahvatantsu tundja. Orajõe Räägu külast leidsime temperamentse lõõtsapillimehe Mihkel Tond'i, kes ühes oma naise ja naabrirahvaga demonstreeris senitundmatuid tantse Englisjakki, Varast ja Kalameest. Nende tantsude muusikalist külge rikastas tublisti ka Hendrik Grünberg, kes mõistab mängida viiulit, roikapilli, parmupilli ja harmoonikat. Instrumente ta käsitas võrdlemisi meisterlikult, andes ettekanadele elavat hoogu ja haruldaselt täpse rütmi. Kihlveoga ta mänginud isegi labakinnastega

A. KULKOFF

PÜHA FRANZISKUS (õli)

lõõtsapillil loo välja. Ta on esinenud rohkesti ka Muusika Muuseumi pidudel.

Grünberg kõneles huvitavaid lugusid ka teistest pillimeestest, kuidas näit. Pärnu linnas üks rätsep, hüüdnimega Ula Peeter, mänginud pühapäeva hommikul veskitiiva tipus viiulit. Teinekord antud samale mehele Pärnu jões supeldes viiul kätte, ta hoidnud jalgadega enda vee peal ja mänginud nõnda pilliloo välja.

Matka lõpupoolel jõudsime Muhu saarele, kus saime rohkesti vihma, kuid vähe oodatud saaki. Siiski Nautse küla neiud organiseerisid tantsutrupi ja esitasid meile „Klopandi” ja „Muhu kõveriku” (viimast tantsu nimetanud üks naljamees iseloomustavama sammu pärast „Muhu kannanööriks” (vaata juuresolevat pilti).

Tagasi jõudsime reisult 14. augustil, rahulolles enamvähem õnnestunud korjamistööga. Olime liikunud võrdlemisi laialdasel alal (tee pikkus üle 1000 km), tutvunenud rahvatantsu praeguse olukorraga ja edaspidiste korjamiste võimalustega ning jäädvustanud paberile hulga materjali, mis võib teenida niihästi praktilisi tarbeid kui ka teadusliku uurimise huvisid. Lõpuks esitan soovi, et eriti maanoored neid ridu lugedes jälgiksid ka omaämb-ruse tantse, püüaksid neid üles märkida või vähemalt teateid saadaksid ÜENU Keskjuhatu-sele või Eesti Rahvaluule Arhiivile Tartus edaspidiste korjamiste teostamiseks.

Muhulased

MEIE VÄLISKAASTÖÖLISI

DR. E. BENEŠ

Dr. Eduard Beneš, sünd. 28. mail 1884. aastal. Väljapaistev ja laialdase huviga tshehhi riigimees ja riigilooja; viljakas poliitiliste, filosoofiliste ning sotsioloogiliste tööde autor, tuntud kuju Rahvasteliidus ja väikerahvaste õiguste innukas kaitsja.

Ed. Beneši rohkearvulistest, erakordset intelligentsi ja kõrget haridust ilmutavaist töist tuleks eriti mainida järgmisi: „Sündikalistide liikumine Prantsusmaal” (1909), „Konservatism Inglismaal” (1909), „Tänapäeva Prantsusmaa” (1909), „Tööerakond Inglismaal” (1909), „Moodsa sotsialismi arengu lühike ülevaade” (1911), „Poliitilised parteid” (1912), „Praegusaja Prantsusmaa filosoofia moraalsete süsteemid” (1913), „Sõda ja Kultuur” (1922), „Poliitilise parteilikkuse iseloom” (1923), „Uue Euroopa probleem ja Tšehhoslovakkia välispoliitika” (1924), „Diplomaatiline võitlus Tšehho-slovakkia iseseisvuse eest” (1924), „Demokraatia raskused” (1924), „Maailmasõda ja meie revolutsioon” I, II, III (1927), „Rahvuste ülestõusmine” (Beneši memuaarid 1931), ja teos Rahvasteliidust (1933). Lisaks sellele on dr. Ed. Beneš avaldanud suurel arvul sisukaid artikleid tshehhi välismaade tähtsamais ajalehtedes ja ajakirjades.

Äsjasel Rahvasteliidu istungjärgul valiti dr. Beneš istungjärgu esimeheks. A. M.

Prof. V. A. KOSKENNIEMI

V. A. Koskeniemi (sünninimega Forsnäs) on kahtlemata suurim tänapäeval elavaist soome lüürikuist. Kuna ta käesoleva aasta 8. juulil sai viiekümneme aastaseks (sündis Oulus 1885), siis on ta nimi peamiselt ajakirjanduse kaudu saanud tuttavaks meigi laiemale publikule. Koskeniemi on 1920-st aastast saadik Turu soome ülikooli kirjandusloo professoriks ja oli aastal 1924—1932 sama ülikooli rektor.

Majanduslikud ja muulaadilised raskused poisi- ja noormeheas on Koskeniemi lüürika iseloomu mitmeti mõjutanud. Vana-Hellase ja kogu klassilise lüürika ihalejana, mõjustatuna aga ka prantsuse lüürika peenest kunstist ning hiljem saksa (eriti Heine) luulest — on Koskeniemi luuletused vormikaunid ja kõlavad, viimse võimaluseni viimistletud ja terviklikud. Tema laulude peamisteks motiivideks on üksindus, õõ, sügis, surm ja igavik, teiselt poolt aga ka uljas kangelaslikkus ja vägevad patriootilised nägemused. Klassilistest harrastustest ja prantsuse luule austusest on tingitud sagedane ironia ja satiiri esinemine ta teostes. Üldlaadilt on see vali enesekriitlik siiski tüüpiline mõttelüürik, kalduvusega melankoolsesse pessimismi.

Koskeniemi luuletuskogudest olgu nimetatud: Runoja (Luuletusi) 1906 (ilmunud 1907 ka saksakeelses tõlkes), Valkeat kaupunkit (Valged linnad) 1908, Hiilivalkea (Sõetuli) 1913, Elokuu (Lõikus-

kuu) 1914, Elegioja (Eleegiaid) 1917, Sydän ja kuolema (Süda ja surm) 1919, Uusia runoja (Uusi luuletusi) 1924 ja pikemad poemid Hannu 1913 ja Nuori Anssi 1918. Proosateos Kevadeist Quartier Latinis 1912 liitub mõnede muude reisipiltidega ja romaaniga Konsul Brenneri järelsuvi 1916. Silmapaistvad on ta tõlked nii proosas kui luules. Erilist tähelepanu väärivad Koskeniemi kirjanduslikud esseed ning arvustused ja tema elukutsealasse kuuluvad kirjanduslikud uurimused: Raamatuid ja kirjanikke, 3 köidet 1916—1922, Rooma luuletajaid 1919, Luule peeglis 1925, A. de Musset 1918, ja Noor Goethe 1932. 1912—1922 toimetas ta ajakirja Aika (Aeg).

Koskeniemi kirjandusest nimetatagu neil päevil ilmutvat Lauri Viljase biograafiat (soome keeles).

Eestikeelses tõlkes on mõningaid Koskeniemi luuletusi ilmunud Loomingus. Ta epigrammide antiiksest zaanrilaadist annavad eesti lugejale pildi Olionis (1931. a. lk. 305) A. Anni tõlkes avaldatud 7 kaksikvärssi, mis avaldatud ka käesoleva EESTI NOORUSE numbris. H. T.

ILMARI KIANTO

Ilmari Kianto (sugunimega Calamnius) on tänapäeva soome kirjanikest individuaalsemaid ja huvitavamaid. Ta sündis 1874, omandas filosoofia magistri kraadi 1898 ja alustas oma kirjanduslikku tegevust raskemeelsete isikuliste luuletustega, siirdudes hiljem üldisemaile aineile rahvalaalu toonis. Enam kui ta luuletused on tähelepanu — ja isegi vaimustavat vastuvõttu — leidnud ta proosateostes, reisikirjeldused ja romaanid. Oma laialdases loomingus kirjeldab ta peamiselt loodust ja rahvaelu. Ta parimate romaanide aineks on ühiskonna vaesemate kihtide igapäeva kujutamise mahlakas meisterlikkuses. Kianto on äärmiselt subjektiivne kirjanik. Vasakpoolne radikaalsus ilmneb muide ka selles, et ta on arendanud kirikuvastaseid aateid. Suomussalmis, Turjanlinnas — kaugele Põhja-Soome laantes elab Kianto tolstoilasena. Tema isearasuse väikeseks illustratsiooniks võiks olla seegi, et ta oma maja ümber ei ehita aeda, vaid on asetanud piirile sildi, mis tõlkes kõlaks umbes nii:

Kui karjatad siin oma lambaid, siis kannad varsti kullast hambaid!

Ilmari Kianto rohketest teostest nimetatagu siin luuletuskogusid SOUDJA LAULUD 1897, VAIKSEIL HETKIL 1898, LAULE JA LUULETUSI 1900, MARGAREETA 1900 ja ISAMAALISI LUULETUSI 1906; reisikirjeldust KIANNA RANDADELT LABI KASPIA 1903; romaane NIRVANA 1907, PÜHA VIHA 1908 ja PÜHA ARMASTUS 1910; jutustuskogusid NOORE MEHE KÄEST 1904 ja VAIKESID PATUD 1906. Kianto meisterteoseks on jutustus PUNANE JOON 1909, millest käesolevas numbris oleme avaldanud katkendi

JUMALA VESKI. See romaan on ilmunud Ed. Virgo tõlkes ka eestikeelsena 1910. Hilisemast toodangust olgu nimetatud romaan VANA KIRIKUMÕIS 1922 ja ÕPETAJA POEG 1928. Pärastsõjaaegseist romaanidest on Kianto tippsaavutuseks RÄBALARANNA JOOSEP 1924, mille brutaalne lopsakus ja mahlakus on kunstiliselt tihedam kui ükski muu Kianto teos. See romaan on ilmunud ka eesti keeles 1934. Aastatel 1924—1925 ilmusid neljas köites Kianto VALITUD TEOSSED.

H. T.

IVAN BUNIN

Ivan Bunin — nüüdisaja Vene parimaid novelliste ja silmapaistvaim luuletaja sündis 1870. aastal Voronešis Lõuna-Venes. Bunin põlvneb kuulsast, eriti vaesustund mõisnikusuguvõsast. Hakkas kirjutama noorelt, 1887. aastal ilmus trükist esimene luuletuskogu. Sellele järgnes terve rida luuletuskogusid ja jutustusi. Suure populaarsuse omas Bunin klassikute meisterliku tõlkijana (Longfellow „Laul Hyavatast“, Byroni „Manfred“ ja „Kain“). On mitu korda auhinnatud ja valiti 1912. aastal „Vene Kirjandussõprade Ühingu“ auliikmeks ja pärast selle esimehiks.

1920. aastal siirdus Nõukogude Venest Prantsusmaale. Bunin on palju reisinud Euroopas, Balkanil, Väike-Aasias, Süürias, Palestiinas, Põhja-Aafrikas, Tseilonil ja mujal, millest on inspireeritud suur osa ta luuletusi ja proosateoseid. Vene sõnakunstnike esiritta astub Bunin 1912. aastal oma pikema jutustusega „Küla“, millele järgnevais teostes ilmneb järjekindel ja pidev arenemine. 1933. aastal saab Bunin Nobeli auhinna esimesena Vene kirjanikest. Bunini meisterlikkude looduskirjeldustega teostes on rohkesti kurbi hääbuvuse motiive, surma eelistamist elu lamedustele ja loomalikkusele. Tähtsamaist teostest tuleks mainida esijoones jutustused „Küla“, „Suhodol“, „Mitja armastus“, „Tschangi unelmad“, „Vennad“, „Isand San-Franciskost“ ja autobiograabiline poem „Arsenjevi elu“. Eesti keeles on Buninilt ilmunud „Isand San-Franciskost“ Hugo Raudsepa tõlkes ja mõned lähemad jutustused ajalehis.

V. V.

LIUDAS GIRA

Liudas Gira, praeguse Leedu keskpõlve tähelepandevaivade luuletajaid, sündis 1886. aastal. Toimetas kahte tähtsat leedu ajakirja „Vaivorykšte“ (1910—1914) ja „Skaitymai“.

milles debüteeris kogu toleaja luuletajate ja kirjanikkude põlv, arendades seal moodsa kirjanduse traditsioone. Iseseisvuse aastail andus täie innuga poliitilisele ja organisatoorsele tegevusele, olles teatri direktoriks, ajakirjade toimetajaks jne.

Liudas Gira oma loomingu, samuti väsimatus seltskondlikus tegevuses, meenutab mitmeti meie ärkamisaja tegelasi. Lüürilise poeedina ja draamakirjanikuna inspireerub Liudas Gira rahvalaulest, mille vaimu ta tunneb hästi. Luulestiil on rikas rütmi mitmekesisiduselt, kandes ilmselt sümbolismi mõju ja kaldudes sentimentalismi.

Peale luuletuste ja draamade on L. G. palju tegeleenud kriitika alal (varjunime all E. Radzikauskas). Kultiveerides rahvuslikku isamaalist kirjandust, pole ta unustanud sidemete loomist Läänega ja puhta kunsti propagandat.

Liudas Gira on paaril korral viibinud Eestis (1926. aastal ÜENÜ omakultuuri pidustustel ja käesoleval aastal RA pidustustel). On Eesti tulisemaid sõpru Leedus. Tema tõlkes on ilmunud äsja H. Visnapuu luuletused „Idaruum“ ja „Üle kodumäe“, kavatsusel tõlkes Juhana Liivilt, Gustav Suitsult ja teistelt. Liudas Gira tähtsamad luuletuskogud (arvult seitse) on „Isade teedel“, „Säde“, „Igaviku sammud“ jne.

Paremaks draamaks „Kättemaks“ ja müsteerium „Sõnajala õis“.

V. V.

CLAUDE FARRÈRE

Claude Farrère (kodanliku nimega Charles François Borgone, sündinud Lyonis 27. aprillil 1876.¹⁾ on eestis hästituntud autor, mitte ükski oma jutustuste ja romaanide tõlgete, vaid ehk laialdasemalgi määral oma teoste linastuste kaudu.

Elukutselt meriväeohvitser, kasutas ta oma kogemusi ja tähelepanekuid hiljem romaanide ja jutustuste kirjutamisel, loobudes ohvitserimundist ja andudes täielikult kirjanduslikule tegevusele. Sarnanedes aineestikult Pierre Lotile on ta viimasest siiski kirglikum, jõulisem ja brutaalsem, lisandades oma teostele Lotil puuduva dramaatilise momendi. Igas tema teoses on huvitavalt kujutatud inimitüüpide kõrval ka tõhus probleem.

Oma kirjanduslikku tegevust algas Farrère realistliku romaani ja jutustustega ek-

¹⁾ Andmed autori eesnime ja sünniaegade kohta on eriallikes lahkiminevad. Eesti tõlgete eessõnad märgivad sünniaastana 1872, entsüklopeediad eranditult 1876. Paiguti on autori kodanlikuks nimeks Frédéric Borgone, siis jälle Charles, Edouard, Charles François, Frédéric Charles jne.

Meyeri leksikoni ja „Encyclopaedia Britannica“ järgi on Claude Farrère langenud Flandrias tankijuhina 27. juunil 1917. a. Teame aga, et atentaadi puhul Prantsuse president Doumerge'ile 1933 oli Farrère üks presidendi saatjaist ja sai sealjuures kergesti haavata.

Farrère'i kiri „Eesti Noorusele“ 30. augustist s. a. ei jäta surmateadete ekslikkuse suhtes mingit kahtlust.

Tedretähtede,

vistrikute, päikesepõlendiku ja higistamise puhul, samuti mererannal, tarvitatakse juba aastakümneid

Prov. H. Jürgens'i BOR-THYMOL SEEPI

Valmistaja: A/S. Viko, Tallinnas.

sootilisil aineil, sündmustikkude tegevuspai-
gaks orient. Suurt tähelepanu äratas juba ta
esikteos „Oopiumisuits“ 1904, samuti aga ka
„Kultuurinimesed“ 1905, „Inimene kes
tappis“ 1907 ning „Lahing“ (La ba-
taille) 1909. Viimased kaks on meil
linastatud menukate filmidena, esimene ni-
mega „Mees, kes tappis“ Conrad Veidt'iga
peaosas ja teine „Tsusima merelahingu“ ni-
melisena Charles Boyer'i ja Annabellaga pää-
osades. Farrère'i hilisemad romaanid laskusid
ajalehejoonealusliku seiklusromaanii tasemele.
Meile kas originaalis või siis saksakeelses
tõlkes kättesaadavaist Farrère'i teostest ni-
metatagu näit. veel „Seitseistkümmend lugu
merimeestest“ (1914) ja „Uued inimesed“
(1924). Farrère'i tippsaavutuseks on jäänud
ta esikteos „Oopiumisuits“. „Kultuurinimesed“
krooniti Concourt'i auhinna. Eestikeelsetena
on ilmunud mõlemad teosed Helmi Kivisepa
tõlkes, esimene 1928 (LUB 104), teine 1931
(LKR 29).

Lähemalt Farrère'i kohta loetagu M. Re-
von'i teosest „Farrère“, mis ilmunud 1924.
H. T.

Uusi lavateoseid

A. Mälgult, T. Braksilt, A. Antsonilt,
J. Voitkilt, A. Rahulalt j. t.

Kuna nõudmine maalavadel algupäraste la-
vateoste järele on endiselt elav ja varem ilmu-
nud näidendid, mil vähegi väärtust, ära män-
gitud, on Autorikaitse Ühing otsustanud kir-
jastada käesoleval aastal rohkemal määral
lavateoseid kui kunagi varem. Üldse ilmub
nimetatud kirjastusel juba kõige lähemal ajal
kuus uut näidendit, mis peamiselt mõeldud
maalavade repertuaari rikastamiseks. Neist
kaks — A. Rahula rahvatükk neljas va-
tuses „Randvee ja Mäe“ ja A. Ant-
soni viievaatuslik naljamäng „Tšempio-
naat“ ilmusid juba mõni päev tagasi. Esi-
mene neist käsitleb maareformi ja moodsa ta-
lupidamise miljööd, milles huvitava dramaa-
tilise konfliktii moodustab kahe naabri oma-
vaheline eesti jonn ja jätkuv kiuslikkus. Näi-
dend lõpeb positiivse leppimisega, mille toov-
vad vanemate vahel üksteise poole hoidvad
lapsed.

Näidendi tegevus areneb I, II ja IV va-
tuses Randvee talu õuel, III vaatus „Kuld
Peekri“ võõrastemaja söögitoas. Tegelasi —
9, neist mehi — 6, naisi — 3.

A. Antsoni „Tšempionaat“.
Naljamäng 5 vaatuses.

A. Antsoni „Tšempionaat“ kanti mõni aas-
ta tagasi Tallinnas ette „Draamastudio“
poolt, kus see saavutas elava menu. Autor
on vahepeal teost tugevasti muutnud ja ma-
lavadele kohandand. Selle tegevustik areneb
meile üldtuntud korduvate valitsuskriiside
miljöös ja see paljastab halastamatult elukut-
seliste maadlusvõistluste telgitaguseid. Ant-
soni näidend on esimene, milles käsitletakse

NIMELT
SINGER
PUUDUS
MINUL!

SEE,
kogu maailmas eelistatud kaifse-
märgiga masin on elupõline ja
eriti soodsatel maksutingimustel
saadaval kõikides
SINGER KAUPlustes

ulatuslikumalt sportlikku ainet. Näidend on
lavaliselt väga elav ja peaks saavutama loo-
detavasti maalavadel menukuse.

Tegevus areneb esimeses ja teises vaatuses
väikekodanlikult möbleeritud toas, kolmandas
— lihtsas restoraanikabinetis ja neljandas
ning viiendas vaatuses — tsirkuse garderoo-
bis (kõrvalruumis). Tegelasi — 14, neist me-
hi 9, naisi 5.

A. Antsoni „Muretute ülemlaul“
(„Saaremaa kraavikaevajad“.)

Naljamäng ühes vaatuses. Tegevus areneb
vanas heinaküünis. Tegelasi — 8, neist me-
hi 5, naisi 3. See on teos, mida rahvapärase
koomika, hoogsa käsitusviisi ja ülemeeliku
sündmustiku poolest võib kõrvutada O. Lut-
su kuulsate ühevaatuslikkude näidendite:
„Kapsapää“ ja „Pärijatega“. Näidend kõigile
lisaks on omalt põhitoonilt optimistliku-
maist ja elujaatavamaist meie näitekirjanduses.
Kergesti mängitavause tõttu sobivamaist teo-
seist segakavaga peoõhtuteks.

Ilmub oktoobri kuu algul.

Oktoobrikuu keskel ilmuvad samal kirjas-
tusel veel kirjanik T. Braksi naljarohke
külakomöödia kolmes vaatuses „Tantsu-
professor“, August Mälgu „Mees
merelt“, millega nii „Vanemuine“ kui ka
Tallinna „Draamastudio“ avasid edukalt oma
käsoleva hooaja, J. Voitki „Laterna-
süttaja ja tütar“, arengult dünaamiline rah-
vatükk ja A. Sepa neljawaatuslik draama
„Viimane Mühleim“.

NOORSOO TÖÖMAILT

Viru-Jaagupist

ÜENU Viru-Jaagupi osakonnal oli 1. septembril s u u r p ä e v. Toimus lipu õnnistamine koos aastapäeva aktusega.

Õnnistamistalitus peeti Viru-Jaagupi kirikus koguduse õpetaja Jaan K ü v i t i poolt. Kirikust liikusid noored rongikäigus Viru-Jaagupi koolimajja, kus algas aktus. Aktuse avasõna ütles noorsoolane Hugo Vahtra; peokõne pidas ÜENU keskjuhatusel liige R. Bergfeldt. Peale õnnestunud laulutekkannete, mida esitas segakvartett hra Ohmanni juhatusel, järgnesid tervitused, mida üteldi naaberosakondade, kui ka teiste kohapealsete organisatsioonide poolt. Aktusele järgnes pidu samas. Rahvast oli palju.

ÜENU Viru-Jaagupi osakond on asutatud alles aasta tagasi. Vaatamata sellele on ta aga kujunenud üheks suuremaks ja ühtlasi ka tegu võimsamaks kohapealseks organisatsiooniks. Osakonna ümber on koondunud ligi sajapealine noorte pere ja osakonna juures tegutsevad spordi-, kirjanduse-, maatulunduse-, kodumajanduse- ja muusikaharud.

Spordiharu senisest tegevusest vääril mainimist supelbasseini kaevamine Viru-Jaagupisse (mida ei ole isegi kõigil provintsi-linnadel!) möödunud suvel, ping-pongi ja rinnamärgi-kavandite võistlus jne.

Kirjandusharu üritustest on nimetamisväärsemad kirjandusliku maskeraadi ja ühe omaloomingu õhtu korraldamine. Käesoleva raamatu-aasta puhul kavatsetakse korraldada suurem raamatu-aktus.

Maatulundusharu tegevus on olnud õige laialdane. On korraldatud rida huviohtuid, samuti referaat-vaieluskoosolekuid. Kursustest korraldati harjavalmistamise ja linnukasvatuse kursused, millest mõlemist osavõtt oli elav. Haru juures töötas aiandus-õpiring.

Kodumajandusharu poolt korraldati alles äsja hoidiste sissekeedu-kursus. Haru hooleks on olnud pidude ja referaat-vaieluskoosolekute ning huviohtute puhul ruumide kaunistamine ja korrashoid.

Muusikaharu poolt on moodustatud kohapeale tantsuorkestre nimega „Helivelled“.

Kõikide tundemärkide järele töötab edaspidine osakonna tegevus veelgi laiaulatuslikumaks ja intensiivsemaks kujuneda.

Hugo Vahtra.

ÜENU Järve osakond

on muutunud ümbruskonna noorile armsaks kohaks. Oleme pideva tööga sammund eesmärkide poole. Hoogne on olnud eriti spordi- ja näiteharu tegevus. Alutaguse ringkonnavõistlusil on Järve osakonna sportlased alati väärikalt esinenud. Töötavad veel võrkpalli mees- ja naiskonnad.

Näiteharu on lavastanud „Põhjalased“ „Maakuld“, „Patuoinas“ j. m. Juhiks on K. Vilip. Rahvastantsu rühm E. Viirsalu juhtimisel on võtnud osa Porkuni suvipidustusist, võidupüha pühitsemisest K.-Järvel, Sompaa osakonna lipuõnnistamise päevast ja on oma pidudel esinenud.

Kohapeal on ühingu aidanud kaasa vabaduspäeva, jüriöö, võidupüha pühitsemisel ja korraldanud rea huvi- ja referaatõhtuid.

Kooskäimise kohaks on kohalik algkoolimaja. Ühingu juhatusse kuuluvad: esimees K. Vilip, abi E. Viirsalu, kirjatoimetaja J. Pääro, laekur P. Saarest, liikmed J. Jalakas, A. Saamuel ja H. Aksel. Peale selle on igal harul oma juhatus. Lähem sisetevetus keskendub peaaesjalikult huvi- ja üldharidusliku sisuga referaat- ja vaidlusõhtuile. Iga juhatusel liikme mORAalseks kohuseks on tegevusaasta jooksul vähemalt ühe referaadiga esineda.

Lähemal ajal algab tegevust oma segakoor nrs. M. Kilksoni juhatusel, ees seisab oma aiakirja asutamine, seltskondliku-kasvatuse õpiringi ellukutsumine ja oma lipu muretsemine.

Aateliseks tööks üksmeelt ja tööindu!

RA Kaius

Pühapäeval, 15. septembril s. a. oli Kaius raamatuaasta pühitsemise juubeli-aktus, mille korraldas ÜENU Kaiu osakonna kirjandusharu. Aktus algas ühislauluga „Kas tunded maad“, mida klaveril saatis kohalik klaverikunstnik härra A. Uritam. Sisuka aktuse kõne pidas kohaliku algkooli juhataja nrs. Ed. Kalmin. Soololaule kandis ette „Estonia“ ooperi bass hra Jaan Villard ja helikunstnik hra Miller. Mõlemal tuli anda lisapalu. Lauljaile kui ka saatjale hra Uritam'ile annetati lilli. Soololaulude vahel kanti ette deklamatsioone ja katkendeid. Peale soolopalade kandis osak. segakoor õnnestu-

Eesti rahvuslikud suurmehed.

Elulooline kirjastik noorsoole. Igal aastal ilmub üks sari à 6 numbrit. 1 sari ilmub juba septembris, sisaldades järgmisi numbreid:

1. F. TOOMUS: **Villem Reiman.** Eesti kriiilise rahvusluse isa.
2. K. A. HINDREY: **Ernst Pödder.** Landesvääri võitja.
3. J. LEHMANN: **Jaan Adamson.** Ärkava rahvusluse eelpos.
4. J. PERT: **August Veizenberg.** Eesti visaduse kehastus.
5. K. MIHKLA: **Eduard Vilde.** Eesti kirjanduse vanameister.
6. A. PÄRL: **Jüri Vilms.** Eesti iseseisvuse meister.

Loeteldud raamatud on müügil nii üksiknumbritena kui ka kokkukõidetult. Iga üksiknumber 50 s. Kogu sari brosh. Kr. 2.50, pappkõites Kr. 2.70, linases kõites Kr. 2.85.

K-ü. „KOOPERATIIV“ Kaupl. ja ladu: Tallinn, S. Karja 19 (Rahvapanga majas)

nult ette kolm laulu: 1) Laul Munamäel, 2) Tulease ja 3) Ärka üles isamaa. Eesti-keelse raamatu 400-a. juubeli tähistamiseks koha peal annetas ÜENÜ Kaiu osakond Kaiu algkoolile härra Riiгийнemä foto ühes raami ja sinna kinnitatud hõbeplaadiga. Pildi andis üle osakonna esimees nrs. E. Veetamm. Koolijuhataja nrs. E. Kalmin pilti vastu võttes avaldas rõõmu, et noorus kooli pole unustanud ja soovis, et noorte algatus leiaks ka teiste poolt järeletegemist. Aktus lõppes Kaiu valla raamatuaasta toimkonna esimehe E. Veetamme lõppsõna ja hünni laulmisega. Aktusele sissepääs oli vabatahtliku maksu eest, millest puhas ülejääk läks kohaliku raamatukogu toetuseks. Aktusest võttis osa üle 150 inimese.

Raamatuaasta puhul tuleb korraldamisele raamatu-näitus, loterii-allegrii, kirjandusõhtu ja pidu-õhtu. Puhast ülejääk kõikidest ettevõttest läheb raamatukogule. Nimetatud ettevõtete üldkorraldajaks on kohalik toimkond, kuid läbiviijaks üksikud organisatsioonid. Kirjandusharu kavatseb välja anda raamatuaasta puhul trükitud brošüüri Kaiu valla üle kirjas ja pildis.

Kergejõustik 1935. a. Kaius

ÜENÜ Kaiu osakonna spordiharu korraldas suvel kolmed kergejõustikuvõistlused. Hooaja avavõistlused toimusid 14. juulil s. a. Neist võistlustest võttis sportlasi osa Paluküläst, Kuimetsast, Juurust, Hagudist, Ingliseist, Raiküläst ja Kaiust. Auhinna parimale meessportlasele võttis H. Viikman ÜENÜ Inglise osakonnast; parimale naisele — E. Sosi Kuimetsast ja parimale noorele E. Soome Hagudist.

Teised võistlused kergejõustikus toimusid koos traditsioonilise II raske-rammumeeste päevaga Kaiu 1935. a. meistri nimele.

R-rammumeeste päeva kavas oli: kivitõstmine, vägikaika vedu, põialõõmine, sülitsi maadlus, sõrmkoogu vedu, vankriratta tõstmine, meeskondade vaheline kõievedu. Kõiveos tuli võitjaks Kaiu meeskond. Samal päeval peeti ka võrkpalli võistlus ÜENÜ Inglise ja ÜENÜ Kaiu osakonna meeskondade vahel. Võistluse võitis Kaiu meeskond.

Pühapäeval, 15. sept. s. a. korraldas spordiharu hooaja viimased, omavahelised kergejõustikuvõistlused; noorte aladest võttis osa ka naaberseltside sportlasi. Võistlused toimusid rändauhinna. Odaheitja rändkuju võitis kolmandat aastat järjest nrs. Paul Ruudi, seega jäädavalt. Nrs. P. Ruudi omas üle poole tosina esikohti, tules võitjaks 100 m jooksus, kuulis, kettas, odas, teivashüppes, kolmikhüppes ja granaadi viskes. Kõrgus- ja kaugshüppes omas esikoha F. Kask, kuid ta võistles väljaspool võistlust, seega tegelikult esikoha omanikuks sai teisele kohale tulija nrs. P. Ruudi. Teisele kohale punktide üldarvuga tuli nrs. J. Siiverman ja kolmandale kohale nrs. O. Niikkel.

Noorte aladel väljapaistvamaks osutus nrs. Ralf Karro. Peale Karro omasid esikohti A. Erin ja R. Kanter. Kõik nimetatud sport-

lased kuuluvad ÜENÜ Kaiu osakonda, väljaarvatud F. Kask, kes on liige politsei spordiringis. Ralf Karro on kauluste tõusev täht, praegu on selleks kindlaid eeldusi. Naaber- valdades temal kettas ja kuulis vastaseid ei ole. Kui jätkub sportlasi sama indu ka järgmiseks aastaks, siis on lootusi pääseda Tallinna ÜENÜTO võistlusile.

Spordiharu korraldas peale kergejõustiku võistluste ka võimlemiskursused. Kursusi juhatas ÜENÜ Keskjuhatus instruktoriga E. Tamme. Osavõtjaid oli ligi 50. Osa kursulasi võttis osa ka Porkuni pidustustest.

Sel aastal on veel kavas kehalise kasvatuse kursuse korraldamine, kui saadakse kursuse juhatajat.

Vastused „E. N.“ nr. 8 küsimusile

1. Esimene eesti ainealine ajalooline jutustus on G. H. Merkeli „Vannem Immanta“, ilmunud 1802, Leipzgis.
  2. Oma jutte saksa keelest eesti keelde tõlkis Eduard Viide.
  3. A. Gailit, Aino Kallas, K. A. Hindrey.
  4. F. R. Faehlmann, F. R. Kreutzwald, J. Vares.
  5. Esitatud valenimede taga peituvad küsimuse järjekorras järgmised isikud: Jaan Anvelt(?), Jaan Kurn, Gustav Suits, Peeter Grünfeldt, Johannes Avik ja Georg Naelapea.
  6. Martin Kiirats (sulenimega Mats Mõtslane) elab.
  7. Kaarlo Orava (Karl Ast-Rumor) elas küsimuse avaldamise ajal Põhja-Aafrikas.
  8. A. Rühka „Tannior“ (1899), romaan rootsi kindralist, kes hakkas eesti talupojaks pärast Põhja Sõda ja sai väga õnnelikuks oma maaneitsist abikaasaga.
  9. Heinrich Stahli „Kodu- ja käsiraamatu“ I. osa, mis trükiti Riias 1632.
- A. H. Tammsaare „Kõrboja peremehe“ sai auhinnaks ainus lahendaja J. R. Liivak.

Kulinalt

ÜENÜ Kulina noortel õnnestus kohaliku koolikoha likvideerimisel saada omale spordiplatsi ala kesk lokkavaid nurmi. Plats niisugusena vajab korraldamist. Kuna osakonnal ka spordiabinõud puuduvad, otsustas juhatus vastavate tulude saamiseks kasutada maad käesoleval suvel põlluna. Ühiselt hangiti seemned, künti ja külvati. Tulemusena lokkas põllul kena nisu väli ja madalamal ilus hein.

Pildil liikmed oma põllul koristamise töödega lõpule jõudmas. Nisu on otsustatud müüa riigile ning põhud kohapealsetele elanikkudele, millest saadav tulu läheb osakonna spordiala ja spordivälja korralduse arvele.

Osakonnas on ettevalmistused sügishooaja mitmekülgseks tegevuseks täies hoos.

Uuetüübiline kutsekool

Eesti Hariduse Sõprade Seltsi algatusel on kutsutud ellu uuetüübiline kutsekool — Kodupõllutöökeskkool, milline oma töökorralduselt on täiesti erinev kõigist meil seni töötavaist põllutöökeskkoolist. Kodupõllutöökeskkool võimaldab kõigile maanoortele kodus nende igapäevaste talituste ja tööde kõrval omandada põllumajandusliku keskkooli hariduse. Uus kool annab oma õpilastele vajalise hariduse kodukooli õppemeetodi järele. See õppemeetod on rajatud n. n. Daltoni süsteemile, milline võimaldab igale õpilasele individuaalse arenemise maksimaalsel määral. Meie tavalistes koolides on individuaalõpetuse alal nii mõndagi tehtud, kuid Daltoni süsteemi järele rajatud kodukool võimaldab seda palju suuremal määral. Koduõppimise viisid on annud meil Kodukeskkooli kogemusel küllaltki häid tulemusi. Samu tagajärgi võime näha Norra, Rootsi, Soome ja teiste maade kodukoolide töös. Kodupõllutöökeskkooli õppetöö jaguneb teoreetiliseks ja praktiliseks

osaks. Teoreetiline õpetus toimub kirjalikkude tööjuhatusete järele. Tööjuhatused täidavad õppekursuse läbivõtmisel õpetaja aset. Tööjuhatuses nõutavad kontrolltööd, mille peavad õpilased täitma, võimaldavad õpetajail kontrollida õpilaste töö edukust ning üldist edasijõudmist. Teatud osa õppekursuse läbivõtmise järele eksamineeritakse kooli juures õpilasi ja otsustatakse nende üleviimine klassist klassi või semestrist semestrisse. Praktilise osa õppetöös teostavad õpilased osalt kodus tööjuhatusete järele, osalt ühe kuni kahe suvesemestri jooksul Vaeküla põllutöökooli juures.

Kodupõllutöökeskkooli õppetöö üldjuhtnõude andjaks on üldnõukogu, milline koosneb Eesti Hariduse Sõprade Seltsi juhatusete poolt kutsutud eriteadlastest. Põllutööministeeriumi otsusega 3. sept. s. a. on Kodupõllutöökeskkoolile antud kõik avaliku keskpõllutöökooli õigused.

Individuaalõpetuse põhimõtte võimaldab võtta uusi õpilasi kooli igal ajal. Paremate töötulemuste saavutamiseks on Eesti Hariduse Sõprade Selts Kodupõllutöökeskkooli õppejõududeks kutsunud parimad vastavate alade pedagoogid.

Kindlustage oma varandus ja elu

KINDLUSTUS-AKTSIASELTSIS

TURIS

TURIS on puht eesti kapitaliga ja eestlaste juhtimisel töötav kindlustusselts.

Peakontor: TALLINNAS, VALLI TAN. 10.

Esindajad igas linnas ja alevis.

Tingimused soodsad. Tutvunege tingimustega!

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: Aug. Meikop. Toimetus: Erika Viirsalu, Arvi Moor, Leo Soonberg, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 10.

Trükkikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1935.

AKTSIASELTS

Estisiid

soovitab oma tööstuse
moodsaid ja uudseid

RIIDEID

VABRIKU LADU:

TALLINN, Viru tän. nr. 5, tel. 447-87

TALLINN, Viru tän. nr. 14, tel. 443-97

TALLINN, Laadaplats nr. 70

TARTU, Aleksandri tän. 6, tel. 1-95 ja

Poe tän. 2, tel. 10-17

VILJANDI, Tartu tän. 1-a, tel. 30

PETSERI, Turuplats 17, tel. 1-19

NARVA, Peetri plats 1

Hinnad alandatud suurel kui ka väikesel
müügil. Alati saadaval kupongid ja restid

TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

TALLINN, S. KARJA 8

TELEFON 445-25

Valmistab korralikult ja
kiirelt igasugu trükitöid
möödukate hindadega.
Posti- ja telefoni kaudu
tellimised täidetakse
täpselt tähtpäevaks.

AUTOMAAT TRÜKIMASINAD
MASINALADU

MAANOORED!

Kasutage pikki talveõhtuid oma kutse-
hariduse süstemaatiliseks täiendamiseks!

KODUPÕLLUTÖÖKESKKOOL pakub teile selleks küllalt soodsaid
võimalusi.

Kodupõllutöökeskkooli lõpetanud on kõik õigused ühisel alusel ava-
likkude põllutöökeskkooli lõpetajatega.

Õppimine toimub igaühel peamiselt oma kodus, eksamid antakse
Kodupõllutöökeskkooli juures.

Lähemaid teateid saab Kooli büroost – Tallinn, Estonia p. 11-1. Kooli tut-
vustamise prospekt hind 10 senti.

EESTI HARIDUSE SÕPRADE SELTS.

Tarvitage ainult

INGLISE

Shell

Shell — Bensüini.

Shell — Auto ja määrde õlisid, mis tagavad kindla määrimise.

Shell — määrde õli — **Aero-Shell** on parimaid autode ja mootorirastate määrdeõlisid Eestil turul.

Shell'i müügikohad igalpool.

Peakontor:

The Shell Company of Estonian Ltd. London.

TALLINN, MEREPUUESTEE 17.

Telef. 304-02, 310-54 ja 309-84.

Seakasvatajad!

Eksporttapamajad alustavad septembrikuu lõpul elussigade ostmist ekspordiks piiramata arvul. Väljamaksumhind umbes 45 senti eluskaalu klg. franko saatejaam. Täpne hind selgub hiljem.

Tingimused: Eluskaal 105–170 kilogr. Hästi nuumatud ja täiesti terved. Ei võeta vastu poeginud emiseid ega kulte.

Märkus: Kuna väga suur % praegu kokku toodavatest peekonsigadest on liiga lahjad, on soovitatav eluskaaluga müüdavaid sigu aegsasti hästi sööta.

Eesti Peekoni Eksportühisus.

Põllupidajad!

Turustades loomi vahelt-
kauplejateta

KARJA KESKÜHISUSE

kaudu ühissaadetisena, saate
kõige kõrgemat päevahinda

Järelepärimistega pöörata

Karja Keskkühisuse kontori

Tallinn, Jaani 6. Tel. 450-24

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-A.-S.

võtab vastu järgmisi

kinnitusi:

**tule-, murdvarguse-,
veo-, väärtsaadete-,
kasko- (laevakerede)
ja klaasikinnitusi.**

Seltsi põhi- ja tagavara-
kapitalid ületavad

Kr. 925.000.-

Seltsi asutamisest peale
on kahjude eest välja-
maksetud üle

Kr. 4.700.000.-

**Soliidne edasikinnitus! Kahjud
liikvideeritakse viivitamata!**

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetraat 426-66. Telegr.-
aadress: „Polaris“. **Osakond** asub Tartus, Suur Turg 11.
Kõnetr. 6-75. **Esindajad** kõigis linnades ja maakohtades

EESTI ÜHISTEGELINE

KINDLUSTUS-KESKSELTS

TALLINN, SUUR KARJA TÄN. № 19

POSTKAST 122

KÖNETR. 426-83

VASTASTIKUSTE
KINDLUSTUSSELTIDE
KESKKORRALDUS

- EDASIKINDLUSTUS
- VÄLISREVISJONID
- NÕUANNE ≈

Noored!

TEIE PÜUDED TÕUSTA KÕRGELE
TÄITUVAD, KUI EHITE

PURI-
LENNUKI

KÕIK TARBED JA MATERJALID
LEIATE MEIE LAOST

Lier ja Rossbaum

VIRU TÄN. 7 TALLINN TELEF. 433-34

KIRJASTUS ÜHISUS
AGRONOOM

TALLINN, PIKK TN. 36

ILMUSI

Rr. agr. ROOSA :

Uudismaa harimine

V. KIISLER :

**Talu- ja koduaia
asutamine**

K. LIIDEMAN :

Kas tunned maad

Laos rikkalik valik raamatuid
põllumajanduse alalt • Nõudke
hinnakirju! • Võetakse vastu tel-
limisi kõikidele kodu- ja välis-
mail ilmuvatele ajakirjadele ja
raamatule

MÜÜME KOOLI- JA RAHVARAAMATU- KOGUDELE VOISTLEMATUTE HINDADEGA

RIKKALIKUS VALIKUS.

ILU-, TEADUSLIKU-, JUTU-,
NAITE- JA LASTE

KIRJANDUST

K Ö I K S U G U

KIRJUTUSMATERJAALE, PABE-
RIKAUPU, KOOLI- JA KANT-
SELEITARBEID

„PÄEVALEHE“

**RAAMATU- JA KIRJUTUS-
MATERJLAALI KAUPLUSED**

**TALLINN, S. KARJA 23. TEL. 446-11
TALLINN, PIKK T. 2. TEL. 428-83**

Trükikoda „Estotrükk“ Tallinn, S. Karja 8. 1935. a.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR